Н 00598

Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 15 апрель Чоршанба.
№ 28 (144121)

''ТУРКИСТОН'' МУЛОҚОТГА ЧОРЛАЙДИ

Республика Президентининг куни кеча матбуотда эълон қилинган ''Хусусий тадбиркорлик, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришни янада рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида''ги Фармони мамлакатимизда ушбу соҳада фаолият кўрсатаётган ёшлар томонидан қизғин кутиб олинди. Фермер ва ишбилармон дўстларимиз таҳририятга қўнғироқ қилиб, мазкур ҳужжат ва тадбиркорларнинг ҳақ ва ҳуқуқлари тўғрисидаги саволлар билан мурожаат этмоқдалар. Шуни эътиборга олиб, ''Туркистон'' газетаси республика тадбиркорларига Фармонни шарҳлаб бериш, шунингдек, уларни қизиқтирган саволларга жавоб бериш учун телефон орқали бевосита мулоқот ташкил этди. Унда республика *''Бизнес-фонд''и бошқаруви раиси Алижон Юсупов, биринчи ўринбосари Гулнора Юсупова, ''Тадбиркорбанк'' бошқаруви раиси Музаффар Собиров ва банк бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари Азиз Валиев* қатнашади. Таҳририят меҳмонлари сизларнинг саволларингизни 1998 йил 27 апрель, душанба куни соат 15 дан 17 га қадар қуйидаги телефонда кутишади.

133-89-61
133-95-97
(Тошкент шаҳрининг коди 3711)

ЎЗБЕКИСТОН-ТУРКИЯ: МУНОСАБАТЛАРНИНГ ЯНГИ БОСҚИЧИ

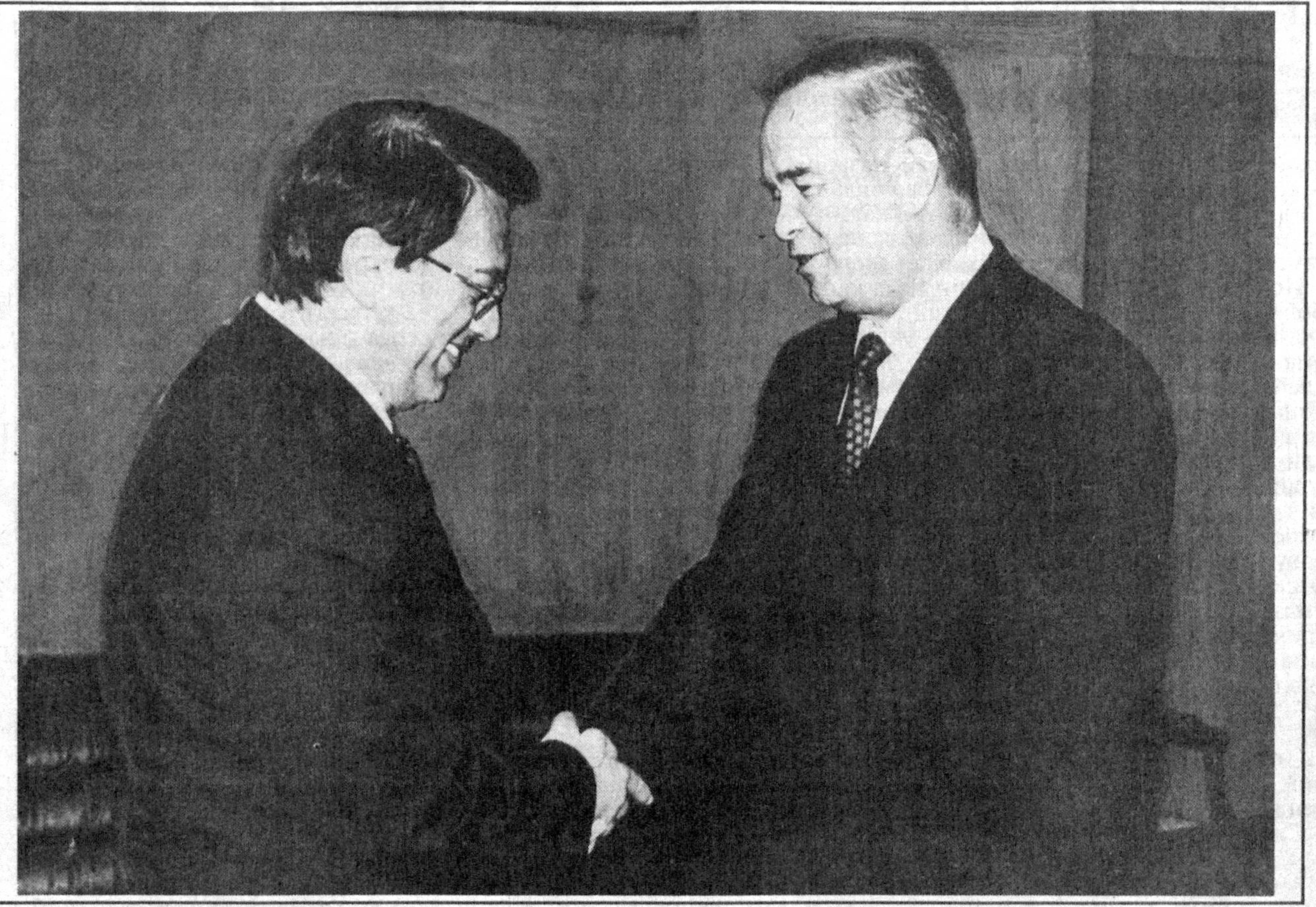

13 апрель куни «Дўрмон» қароргоҳида мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Туркия Бош вазири Месут Йилмазни расмий кутиб олиш маросими бўлди. Юқори мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмаз шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ислом Каримов ва Месут Йилмаз фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Расмий кутиб олиш маросимидан сўнг Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмазнинг яккама-якка суҳбати бўлди. Мулоқот чоғида икки давлат ўртасидаги муносабатлар, халқаро сиёсат майдонида юз бераётган ўзгаришлар, Европа ва Осиёда минтақавий хавфсизлик, дунёда тинчликни сақлаш масалалари ҳусусида фикр алмашилди. Ислом Каримов Месут Йилмазни мамлакатимизга ташрифи билан қутлаб, Ўзбекистон-Туркия муносабатлари ривожланиб бораётганини мамнуният билан қайд этди. Месут Йилмазнинг мазкур ташрифи бу муносабатларни янада юқори босқичга кўтаришига ишонч билдирди.

Ислом Каримов ва Месут Йилмаз иштирокида икки давлат расмий делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон билан Туркия ўртасида турли соҳаларда ҳамкорлик алоқаларини чуқурлаштириш, хусусан, ўзаро савдо-сотиқ, транспорт коммуникациялари, сармоя жалб қилиш имкониятларини кенгайтириш ва бошқа масалалар муҳокама қилинди. Икки мамлакатнинг иқтисодий-сиёсий, илмий-маданий ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш учун мавжуд имкониятлар, ҳар икки давлат иқтисодиётида юз бераётган ўзгаришлар таҳлил қилинди.

Ўзбекистон-Туркия муносабатлари иқтисодиёт соҳасида ҳам яхши ривож топаётгани қайд этилди.

Музокаралар чоғида Ислом Каримов Ўзбекистонда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар, уларнинг самараси, қўлга киритилган ва айни вақтда эришилаётган ютуқлар ҳақида сўзлади. 1997 йил якунлари, мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳиятини ошириш, макроиқтисодий барқарорликни таъминлаш борасидаги ишларга тўхталди. Ўзаро ҳамкорликни равнақ топтириш учун ҳар икки давлатда ҳам янги очилаётган ва ҳали ишга солинмаган имкониятлар анчагина эканини қайд этди.

Дарҳақиқат, Ўзбекистоннинг иқтисодий салоҳияти йилдан-йилга юксалиб бормоқда. Собиқ иттифоқ ҳудудидаги давлатлар орасида фақатгина Ўзбекистонда иқтисодий ўсишга эришилгани, мамлакатда ишлаб чиқариш, хусусан, енгил ва оғир саноатнинг янги тармоқлари фаолияти йўлга қўйилганининг ўзиёқ буни исботлайди. Хорижлик сармоядорларнинг юртимизга қизиқиши ортаётгани, чет эл фирма ва компаниялари билан ҳамкорликда тузилган ва амалга оширилаётган лойиҳалар кўпаяётгани ҳам Ўзбекистондаги иқтисодий ислоҳотлар яхши самара бераётганидан далолатдир.

Ислом Каримов Ўзбекистон билан Туркия ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларга тўхталар экан, айни вақтда мамлакатимизда Туркия билан ҳамкорликда ташкил этилган икки юзга яқин қўшма корхона фаолият юритаётганини, лекин улар орасида «Коч холдинг», «Ай сел» сингари йирик фирмалар камлигига эътибор қаратди.

- Йирик компаниялар йирик лойиҳаларни амалга оширади ва ҳар икки мамлакатга бирдек фойда келтиради. Шуни ҳисобга олган ҳолда турк ишбилармонларига Ўзбекистонда хорижлик сармоядорлар учун яратилган жуда қулай шарт-шароитни чуқур ўрганишни ва узоқни кўзлаб ҳамкорлик қилишни таклиф этган бўлур эдим,- деди Президент.

Музокараларда Туркия Бош вазири юртимизда Президент Ислом Каримов раҳбарлигида ўрнатилган ижтимоий-иқтисодий барқарорлик, Ўзбекистон раҳбариятининг минтақавий хавфсизликни таъминлаш ҳамда давлатлараро иқтисодий интеграциялашув жараёнларини фаоллаштириш йўлидаги саъй-ҳаракатларига юқори баҳо берди.

Музокаралар якунида ҳужжатларни имзолаш маросими бўлди. Унда Ўзбекистон Президентининг Туркия Бош вазири билан музокаралари якунлари бўйича Қўшма Баёнот имзоланди. Ҳужжатга Ислом Каримов ва Месут Йилмаз имзо чекдилар. Шунингдек, маросимда Ўзбекистон Республикаси ва Туркия Республикаси ҳукуматлари ўртасида савдо ва иқтисодий ҳамкорлик, муаллифлик ва турдош ҳуқуқларни ҳимоя қилиш, маданий бойликлар контрабандасининг олдини олиш ва уларнинг қайтарилишини таъминлашда ўзаро кўмаклашиш тўғрисидаги битимлар ҳамда Ўзбекистон Давлат божхона қўмитаси билан Туркия Бош вазири ҳузуридаги божхона котибияти ўртасида божхона кадрларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тўғрисидаги Протокол имзоланди.

Ҳужжатларни имзолаш маросимидан сўнг Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмаз оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашди.

Унда Ислом Каримов Туркия Бош вазири билан ўтказилган суҳбат сермазмун ва сермаҳсул бўлганини таъкидлади.

- Туркия юртимиз мустақилликка эришганидан кейин бизни биринчи бўлиб эътироф этган, қўллаб-қувватлаган мамлакатдир,- деди Ислом Каримов.- Ўзбекистонга кўрсатилган бундай самимият унутилмайди.

Айни пайтда давлатларимиз ўртасида имзоланган ҳужжатлар сони элликтага яқинлашиб қолди,- деди Ислом Каримов.- Ҳозирги кунгача туркиялик ҳамкорлар томонидан Ўзбекистон иқтисодиётига киритилган сармоянинг умумий миқдори эса 1,5 миллиард АҚШ долларига боради. Ўзаро товар айирбошлаш ҳажми эса 1997 йилда 32О миллион АҚШ долларини ташкил қилди. Биз музокаралар чоғида иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон-Туркия қўшма комиссияси ишини ҳам таҳлил этдик. Хулосамизга кўра, у кутилганидек фаолият кўрсатмади. Шу боис бундан кейин комиссияга Бош вазирлар раҳбарлик қилишига келишиб олдик. У сармоя киритиш учун қулайлик ва зарур шарт-шароит яратиш, ўзаро тўлов - ҳисоб-китоблар, транспорт, тижоратда мутаносиблик ва бошқа масалаларни мувофиқлаштириш билан шуғулланади. Биз Туркия Бош вазири билан йирик қўшма корхоналар тузилишини ҳар томонлама рағбатлантиришга ҳам келишиб олдик.

Туркия Бош вазири ҳар икки мамлакатда ҳам Ўзбекистон-Туркия муносабатларини ривожлантиришга бўлган интилишлар муштараклигини таъкидлади.

Ислом Каримов Каспий денгизи орқали Ўзбекистон - Туркманистон - Озарбойжон - Туркия йўналиши бўйича транспорт алоқасини йўлга қўйиш учун икки томонлама саъй-ҳаракат кўрсатиш лозимлигини таъкидлади.

Матбуот анжуманида МДҲ доирасидаги воқеалар хусусида ҳам сўз борди. Президент Ислом Каримов бу борада ўзининг қатъий фикрини илгари ҳам бир неча бор очиқ-ойдин баён этганини айтди.

- МДҲнинг кўп имкониятлари, салоҳияти ҳали тўла ишга солинмаган,- деди давлатимиз раҳбари.- Биз иқтисодий интеграция тарафдоримиз. МДҲни халқаро ҳуқуқ субъектига айлантириш, мустақил давлатлар устидан назорат қилувчи идоралар тузиш сингари масалаларга эса мутлақо қаршимиз.

Анжуманда Ўзбекистон Президенти ва Туркия Бош вазири журналистларни қизиқтирган бошқа саволларга ҳам жавоб қайтардилар.

Шу куни юксак мартабали меҳмон Ўзбекистон Бош вазири Ў.Султонов ҳамроҳлигида Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий боғига ташриф буюрди. М.Йилмаз буюк шоир ва мутафаккир, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий ҳайкали пойига гул қўйди.

Туркия Бош вазири Олий Мажлисда ҳам бўлди. Учрашувда Ўзбекистон парламенти раиси Э.Халилов Туркия Бош вазирини мамлакатимизда қонунчиликни такомиллаштириш, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, давлатчиликни мустаҳкамлашда қонун устуворлигини таъминлаш борасида амалга оширилаётган ишлар билан таништирди. Шунингдек, Олий Мажлис фаолияти, хорижий мамлакатлар парламентлари билан йўлга қўйилган алоқалар ҳақида сўзлаб берди.

Туркия Бош вазири парламент фаолияти билан танишар экан, Ўзбекистон нафақат иқтисодий, балки демократия ва қонунчиликни мустаҳкамлаш борасида ҳам катта ютуқларни қўлга киритганига гувоҳ бўлганини таъкидлади. Шунингдек, у Олий Мажлиснинг янги қурилган муҳташам биносини кўздан кечириб, унинг ҳар томонлама мукаммал эканини, халқаро андозалар талабига тўла жавоб беришини қайд этди. Олий қонун чиқарувчи органнинг замонавий техника билан жиҳозланган, турли меъморлик анъаналарини ўзида мужассам этган бундай бинога эга бўлиши демократик тамойиллар асосида равнақ топаётган Ўзбекистонда парламентга муносабат ҳақида аниқ-тиниқ тасаввур беришини айтди.

Суҳбат чоғида икки мамлакат парламентлари ўртасидаги алоқаларни янада ривожлантириш билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлашиб олинди.

Туркия Бош вазири Ўткир Султонов ҳамроҳлигида ўзбек - турк бизнес-семинарида иштирок этди. Юқори мартабали меҳмон Ўзбекистон Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банкига ҳам ташриф буюриб, банк раҳбарияти ҳамда Туркиянинг «Ай сел» компанияси вакиллари билан учрашди.

Туркия Бош вазири Месут Йилмазнинг мамлакатимизга расмий ташрифи давом этмоқда.

ТАШРИФ САМАРАЛИ БЎЛДИ

14 апрель куни «Дўрмон» қароргоҳида мамлакатимизга расмий ташриф буюрган Туркия Бош вазири Месут Йилмазни расмий кузатиш маросими бўлди. Юқори мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Президент Ислом Каримов ва Бош вазир Месут Йилмаз шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ислом Каримов ва Месут Йилмаз фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар.

Расмий кузатиш маросимидан сўнг Месут Йилмаз Ўзбекистон Бош вазири ҳамроҳлигида пойтахт марказида қад ростлаган Темурийлар тарихи Давлат музейига ташриф буюрди. Темурийлар ҳаётидан ҳикоя қилувчи ноёб тарихий ашёлар меҳмонда катта таассурот уйғотди. У Ўзбекистонда аждодларга эҳтиром, миллий анъана ва қадриятларга эътиборнинг юксаклигини мамнуният билан қайд этди. Зиёрат сўнгида Туркия Бош вазири музейнинг фахрий меҳмонлар китобига ўз дастхатини битди.

Шу билан Туркия Бош вазирининг Ўзбекистонга расмий ташрифи ниҳоясига етди.

Хабар қилинганидек, Бош вазир Месут Йилмазнинг мамлакатимизга буюрган расмий ташрифи давомида бир неча муҳим қўшма ҳужжат имзоланди. Ўз-ўзидан аёнки, улар ўзаро ҳамкорлик муносабатлари кўламларининг яна ҳам кенгайишига ҳуқуқий асос яратди.

Таъкидлаш жоизки, Бош вазирга ҳамроҳлик қилган юзга яқин Туркия ишбилармон доиралари вакиллари мамлакатимизда йирик лойиҳаларни амалга ошириш имкониятлари билан яқиндан танишдилар. Ўзбекистонлик шериклар билан бўлган учрашувлар ҳам ғоят самарали кечди. Буларнинг илк натижаси ўлароқ, мамлакатимизда яна бир янги Ўзбекистон - Туркия қўшма корхонасини барпо этиш тўғрисидаги ҳужжатга имзо чекилди. Самарқанддаги «Сино» заводида туркиялик ҳамкорлар билан биргаликда электр асбоб-ускуналари ишлаб чиқарувчи янги қўшма корхона иш бошлайдиган бўлди.

Шу куни Туркия Бош вазири Тошкентдан жўнаб кетди. Аэропортда олий даражали меҳмонни Ўзбекистон Бош вазири Ў.Султонов, Тошкент шаҳар ҳокими К.Тўлаганов, ташқи ишлар вазири А.Комилов, ташқи иқтисодий алоқалар вазири Э.Ғаниев ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Кузатувчилар орасида Туркиянинг мамлакатимиздаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси У. Апайдин ҳам бор эди.

/ЎзА/

ҚИРҒИЗИСТОН МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ

Ўзбекистон ва Қирғизистон ҳукуматлари ўртасида маданият, соғлиқни сақлаш, илм-фан, таълим, туризм ва спорт соҳасидаги ҳамкорликни чуқурлаштириш тўғрисидаги Битимга мувофиқ шу йил 15-19 апрель кунлари мамлакатимизда Қирғизистон Республикаси маданияти кунлари ўтказилади.

- Тадбирда иштирок этиш учун қардош халқнинг маданият ва санъат намояндаларидан катта бир гуруҳи мамлакатимизга ташриф буюради, - дейди Қирғизистон Республикаси маданияти кунларига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ишчи гуруҳининг раҳбари, маданият ишлари вазирининг ўринбосари Баҳодир Абдураҳимов. - Расмий делегацияга Қирғизистон Бош вазири ўринбосари Кемелбек Нанаев бошчилик қилади.

Байрамнинг қизиқарли воқеаларга бой ва мазмунли ўтиши учун пухта тайёргарлик кўрилаётир. Қирғизистонлик санъаткор ва ижодкорлар Тошкент билан танишувни Ўзбекистон Миллий боғидаги Алишер Навоий ҳайкали пойига гулчамбар қўйишдан бошлайди. Шу куни қирғиз биродарларимиз Темурийлар тарихи Давлат музейида бўладилар. Алишер Навоий номидаги Давлат кутубхонасида қирғизистонлик шоир ва ёзувчилар асарларининг кўргазмаси ташкил этилади. Республика Киночилар уйида қирғиз киноси ҳафталиги бошланади. Ўзбекистон Бадиий академияси кўргазмалар залида эса қирғизистонлик тасвирий ва амалий санъат усталари асарлари намуналари намойиш этилади. Ёзувчилар уюшмаси ва Республика Байналмилал марказида дўстлик учрашувлари ўтказилади.

Қирғизистон Республикаси маданияти кунлари Тошкентдаги «Туркистон» саройида тантанали очилади. Сўнгра байрам қатнашчилари уч йўналиш бўйича сафарга чиқади. Андижон вилоятида «Ак-Марал» ансамбли ва халқ чолғу оркестри, Фарғона вилоятида «Шаттик» ансамбли, Наманган вилоятида «Камбаркан» фольклор ансамбли ўз санъатини намойиш этади. Икки қардош халқ ўртасида маданий алоқаларни янада ривожлантиришда ушбу тадбирнинг аҳамияти катта бўлади, деган умиддаман.

/ЎзА/

''Ҳамшира — 98''

ИЗЛАНИШЛАР САМАРАСИ

''Ҳамшира --98'' Республика кўрик-танлови ташкилий қўмитасининг раиси, Соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари Равшан СУЛТОНОВ билан суҳбат.

-- Равшан Тўлаганович, аввало, ''Ҳамшира --98'' кўрик-танловини ўтказишдан кўзланган асосий мақсад ҳақида тўхталсангиз?

-- Бу анъанавий кўрик-танловни ўтказишнинг бирдан-бир мақсади ҳамшираларнинг малакасини ошириш, ўз касбига бўлган муносабатини янада яхшилаш, замонавий усуллар, янги технологияларни амалиётга татбиқ этишдан иборат.

Оила йили муносабати билан ''Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш'' шиори остида ўтказилаётган танловнинг мавзуси ранг-баранг бўлиб, унда нафақат оила, жамият, балки мустақиллик, азалий ва абадий қадриятларимиз, буюк аждодларимиз Имом Бухорий, Имом ат-Термизий, Аҳмад ал-Фарғоний каби алломаларимизнинг ҳаёт ва ижоди ҳам қамраб олинган.

-- Ҳозирги кунда танловнинг қайси босқичи ўтказиляпти?

-- Республиканинг барча вилоятларида ва Қорақалпоғистон республикасида кўрик-танлов тугатилди. Эртага эса Навоий номидаги театр биносида Тошкент шаҳри ҳамширалари беллашадилар.

-- Қайси ташкилот ва идоралар танловни ўтказишда яқиндан ёрдам бермоқда?

-- Соғлиқни сақлаш вазирлиги,''Камолот'' жамғармаси ҳамда Ўзбекистон Телерадиокомпанияси мазкур танловни ўтказишда ҳамкорлик қилишга келишиб олган эдилар. Аммо улардан ташқари барча ҳокимликлар, жойлардаги муассасалар ва ташкилотлар раҳбарлари, ҳомийлар ҳам мазкур кўрик-танловнинг яхши ўтишига яқиндан кўмак бермоқдалар.

-- Эшитишимизга қараганда, республика якуний босқичининг ғолибига ''TICO'' автомашинаси берилар экан...

-- Ҳа, бу катта мукофотни фарғоналик ҳомийлар тақдим этишди. Куни кеча яна бир ҳомиймиз иккинчи ўрин соҳибига чет элда ишлаб чиқарилган рангли телевизор, учинчи ўринга эса магнитафон тақдим этишларини билдирдилар.

-- Қизиқ, нега энди ҳар йили ҳамширалар беллашуви ўтказилади-ю, ҳакимлар танлови ўтказилмайди?

-- Ҳамширалар тўққиз турдаги мутахассисликка эга бўлсалар, ҳакимларники юздан ошади. Яна ҳамширалар ўртасида умумий жиҳатлар бор, ҳакимлар эса тор мутахассисликларга бўлиниб кетган. Шунинг учун ҳам уларнинг беллашувини ўз соҳалари бўйича ўтказиш мумкин, холос.

--Бу йилги кўрик-танлов олдингиларидан нимаси билан фарқ қилади?

-- Иштирокчиларга бериладиган саволлар олдинги йиллардагига нисбатан анча мураккаб тузиляпти. Бу йил инглиз тили ҳам киритилди. Близтурнир ўтказиш ҳам кўзда тутилган. Ундан ташқари беморларга тез ёрдам кўрсатиш, шошилинч ташхис қўйиш, миллий қадриятлар, урф-одатларимиз, аёлнинг оила ва жамиятдаги ўрни масалалари ҳам танлов шартларига киритилган.

Ҳамшираларнинг инглиз тилини яхши билишлари нафақат хорижлик меҳмонларга тиббий ёрдам кўрсатишларини осонлаштиради, балки келгусида Европа ва жаҳонда ўтказилаётган ҳамширалар беллашувида қатнашиш имконини ҳам беради.

Темир ҚУРБОН суҳбатлашди

Сиз қандай фикрдасиз?

ВАТАН ОИЛАДАН БОШЛАНАДИ

Аввал хабар берганимиздек, ''Камолот'' жамғармаси бошқарувида ''Ёш оила муаммолари'' мавзуида давра суҳбати ўтказилди. У ''Оила кодекси'' лойиҳаси муҳокамасига бағишланди. Уни бошқарув раиси Ҳотам Абдураимов олиб борди. Суҳбатда олимлар, жамоатчилик ташкилотлари вакиллари иштирок этди.

Қуйида унда билдирилган айрим фикрларни эътиборингизга ҳавола этмоқдамиз.

Акмал САИДОВ, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий Маркази директори:

-- ''Оила кодекси'' лойиҳасининг эълон қилингани халқимиз дилидаги гап бўлди, бироқ нима учундир унинг оммавий ахборот воситалари орқали муҳокамаси кўзга ташланмаяпти. Ўзбекистонда қонун ижодкорлиги борасида ўзига хос ва ўзига мос йўналиш танлаб олинди, сўнгги йиллар ичида 90 га яқин қонунлар, қонун таҳрирлари қабул қилинди. Аммо айрим одамларимизда қонунга нисбатан бефарқлик кайфияти мавжуд. Ҳар бир фуқаро таклифига эътибор кучайсагина қонунларни ўрганиш самаралироқ бўларди.

''Оила кодекси'' лойиҳасини кўздан кечирар эканмиз ''Эр ва хотин мол-мулкининг шартномавий тартиби'' бобига эътибор беришингизни сўрардим. Унда ''Никоҳ шартномаси'' хусусида гап боради. Менимча никоҳ шартномаси европача анъаналарга хос бўлиб бизнинг халқимизга ёт жиҳатдир. Боиси оила муқаддас ва уни ҳеч қандай шартномалар, контрактлар асосида яратиб бўлмайди.

Орол ЭРНАЗАРОВ, Республика Конституциявий суди раисининг ўринбосари:

-- ''Ўзбекистон Республикаси Оила кодекси''нинг афзаллик жиҳати, унга оналик ва болаликни ҳимоя қилиш асос қилиб олинган. Лойиҳада эътироф этилишича, оилавий муносабатларни тартибга солиш эркак ва аёлнинг ихтиёрий равишда никоҳланиб тузган иттифоқи, уларнинг шахсий ҳамда мулкий ҳуқуқлари тенглиги, оилада болалар тарбияси, уларнинг фаровон ҳаёт кечириши ва камолоти ҳақида ғамхўрлик қилиш, вояга етмаган ва меҳнатга лаёқатсиз оила аъзоларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш устуворлиги тамойиллари асосида амалга оширилади.

Ойниса МУСУРМОНОВА, Республика хотин-қизлар қўмитаси қошидаги ''Оила'' миллий маркази директори:

-- Ушбу кодекс лойиҳаси миллий анъаналаримизга асосланган ахлоқ меъёрларини ўз ичига қамраб олган, десак янглишмаган бўламиз. Лойиҳанинг диққатга сазовор томони -- ''Қариндошлик, қайинбўйинчилик ва қуда-андачилик'' бобининг ҳам четда қолиб кетмаганидадир. Оила мустаҳкамлигини таъминлашда бу муҳим омилдир.

Мутахассисларнинг текширишларига қараганда оилалардаги ажралишларнинг тахминан 16 та сабаби бўлиб, эр-хотин ўртасидаги касаллик ҳам шулар жумласига киради. Шунинг учун никоҳ қуришга аҳд қилган ёшларни тиббий кўрикдан ўтказиш йўлга қўйилмоқда.

Темур ШУКУРОВ, ''Маҳалла'' хайрия жамғармасининг раиси:

-- Ўтмишда аждодларимиз оилага алоҳида эътибор беришган, Фахриддин ибн Ризо ''Оила'' рисоласида ''Мамлакатни дунёга оила танитади'' деб ёзган эди. Лойиҳани биз кенг давраларда, маҳаллаларда муҳокама қилдик. Ушбу кодекс қабул қилингач, ҳар бир оилада бўлиши керак.

Аҳтам ТУРСУНОВ, Амалдаги қонун ва ҳужжатлар мониторинги институти директори:

— "Оила кодекси" лойиҳаси узоқ ва пухта кўриб чиқилган ҳужжатдир. Уни Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида иккинчи ўқишда қабул қилиниши мўлжалланаяпти. Ҳар бир одам қонунга ҳурмат билан қарамоғи лозим. Агар онгнинг қонунга нисбатан талаби бўлмаса, у қоғозда қолаверади. Ҳукуматимиз аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга астойдил интилмоқда. "Оила кодекси" лойиҳасининг асосий ютуғи менимча ота-она, фарзандларнинг бир-бирига нисбатан қайғуриши мажбурият сифатида қонунга киритилганидир.

Матлуба ОЛИМОВА, Соғлиқни сақлаш вазирлиги бошқармаси бошлиғи:

-- Мен оила қураётган йигит-қизларнинг жуда ёшлигини айтиб ўтмоқчи эдим. Ҳатто 15,16 ёшли қизларни турмушга узатиб юборишяпти. Ваҳоланки бу ёшда уларнинг организми тўлиқ ривожланмаган бўлади. Ундан ташқари никоҳ қурмоқчи бўлган ёшлар албатта тиббий кўрикдан ўтишлари, ўз хасталикларини бир-бирларидан яширмасликлари даркор.

Гулчеҳра МАТКАРИМОВА, ''Камолот-Қонун'' ҳуқуқий маркази директори:

-- Лойиҳада ''Ота-она ҳамда вояга етмаган болаларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари'' деган махсус бўлим борлиги чуқур аҳамиятга моликдир. Ҳақиқатан ҳам қизларимизнинг эрта турмушга чиқиш ҳоллари кўпинча кўнгилсиз ҳолларга олиб келаяпти. Шундай экан, уларнинг турмуш қуришларини 17 ёшдан деб эмас, сал каттароқ ёшдан белгилаш ҳақида ҳам ўйлаб кўриш керак.

Ҳотам АБДУРАИМОВ:

-- Бугунги давра суҳбатимиз самарали ўтди. ''Оила кодекси'' кўпчилик қатори ёшларимизга ҳам тегишлидир. Уни олий ўқув юртларида, корхоналар, ташкилотларда янада фаолроқ муҳокама қилиш кутилган натижани беради. Ёшларимизда оила қуришга, ўзгалар тақдирига масъулият билан ёндошиш, оиладек муқаддас даргоҳга ҳурмат билан қараш ғояларини чуқурроқ сингдиришимиз керак. Негаки, Ватан ҳам аввало оиладан бошланади.

СЎНГГИ СЎЗ ЎРНИДА:

Давра суҳбати бахс, мунозараларга бой, самимий кайфиятда ўтди. Ҳар биримизнинг ҳаётимизда муҳим ўрин тутувчи ҳужжат лойиҳаси ҳадемай навбатдаги сессияда кўрилади. Сиз азиз муштарийларни ҳам ушбу мунозарага чорлаймиз. Ахир маслаҳатли тўй тарқамас, дейдиларку!

Назокат УСМОНОВА, ''Туркистон'' мухбири

Ислом КАРИМОВ
ДИНИЙ ЭКСТРЕМИЗМ ВА ФУНДАМЕНТАЛИЗМ

(Давоми. Аввали ўтган сонларда)

Мазкур сабабларга кўра, Марказий Осиёдаги исломий маърифат таъқиқлаб қўйилган собиқ совет республикаларида чин маънодаги билимдон ислом мураббийлари камайиб кетган эди. Натижада ҳар хил хурофий ирим-сиримлар, баъзан жаҳолатпараст удумлар ривож топди. Бундай "чаламуллалар'' ҳозирги кунда баъзан энг олий ҳақиқатни фақат улargина билишларини, уни бутун аҳолига зўрлаб қабул қилдиришни ва одамларнинг тақдирини ҳал этиш ҳуқуқини даъво қилиб чиқмоқдалар.

Биз Ўзбекистонда ҳозир ҳам, келгусида ҳам совет даврининг салбий тажрибасига, мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида гувоҳи бўлганимиз янги хатоларга йўл қўйишни хоҳламаймиз.

Иккинчидан, миллий ўзликни англаш туйғуси, этник жиҳатдан насл-насабини излашга интилиш ўсиб бормоқда.

Бу борада Марказий Осиёнинг янги мустақил давлатларида диннинг, хусусан, ислом динининг роли тўғрисида ғарбий европалик экспертларда шаклланган фикр эътиборга молик. Уларнинг фикрича, Марказий Осиё халқларининг миллий жиҳатдан тикланиши даврида ислом бир-бирига қарама-қарши вазифаларни бажаришга қодир. Зотан, четдан туриб билдирилган фикр кўпинча кўзгудаги аксини кўрмоқдан кўра яхшироқ ва фойдалироқдир.

Бир томондан, ислом динининг маданий қадриятлари ва анъаналари, жаҳон миқёсида ислом дини қолдирган жуда улкан маънавий мерос нафақат минтақамизнинг тарихий ривожланишига кўп жиҳатдан қўшилган ҳиссани, балки унинг ҳозир шаклланиб бораётган сифат жиҳатидан янги қиёфасини ҳам белгилаб бермоқда.

Иккинчи томондан, ислом динидан сиёсий кураш учун, омманинг сиёсий онгига таъсир кўрсатиш воситаларига эга бўлиш учун қурол сифатида фойдаланилади. У бир туғ вазифасини бажаришга қодир. Бу туғ остида эса аниқ бир дастурий мақсадларни изловчи эмас, балки фақат бир кўрсатмага-- ҳокимият учун кураш олиб бориш ҳақидаги кўрсатмага амал қилувчи кучлар бирлашади.

Учинчидан, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий соҳадаги кескин ўзгаришлар. Бу энг муҳими бўлса ҳам ажаб эмас.

Ўтиш давридаги ислоҳотларнинг муқаррар қийинчиликлари, аҳолининг объектив табақалашув жараёни ва мулкдорлик белгиси бўйича табиий тафовутлар аҳолининг бир қисмини ўз фаровонлигини таъминлаш мақсадида куч-ғайратлари, билимлари ва қобилиятларини ишга солишдан чалғитмоқда. Уларни совет руҳидаги нуқтаи назардан ёндашган ҳолда хаёлий ва ёлғон тенгликка, ортиқча зеб-зийнат ва исрофгарчиликларга қарши сохта курашга ундамоқда. Аслини олганда, бу -- одамлар ўртасидаги сохта тенгликка ва

жамиятни қиёфасиз бир ҳолатга келтириб қўядиган текисчиликка қайтишни ёқлаб чиқиш демакдир.

Ана шундай бир шароитда ваҳҳобийлик каби ғояларни алдамчи жозибаси ўзини яққол намоён этмоқда. Турғунлик, танглик ва жамиятнинг парчаланиш йилларида ажнабий ваҳҳобийликнинг оммага ёйиш йўлидаги уринишлари адолатни юзаки тушуниб тарғиб қилишда, исломнинг маънавий-ахлоқий меъёрларига қаттиқ риоя этишни талаб қилишда ҳамда зеб-зийнатдан ва манфаатпарастликдан воз кечишни эълон қилишда намоён бўлмоқда. Афсуски, бундай даъватлар Марказий Осиёнинг айрим минтақаларида яқин ўтмишда ва ҳозирги кунларда ҳам кенг ёйилди ва қўллаб-қувватлаб келинди.

Тўртинчидан, Ўзбекистон ва Марказий Осиёнинг бошқа давлатлари ғоят мураккаб ва кўп қиррали ислом дунёсининг ажралмас қисмидир. Сир эмаски, бу дунёда етарли даражада расмий ва норасмий ҳаракатлар мавжуд. Улар ё исломнинг устунлигини тан олиш, ёки бошқа барча динларга нисбатан муросасизлик, ёхуд исломдан тор миллий манфаатларни ҳимоя қилишнинг асоси сифатида фойдаланиш мақсадини маҳкам тутган ҳолда исломни ўз сиёсий режаларига бўйсундирмоқда.

Марказий Осиёнинг янги мустақил давлатларини ўз сиёсий тарафдорлари ва иттифоқчилари сафига жалб қилишга, уларга ўз таъсирларини ёйишга интилиш бундай кучларнинг мафкуравий йўл-йўриқларигагина хос бўлмай, балки мутлақо аниқ-равшан ҳаракатлар тусини ҳам олмоқда.

Ислом омили кучайишининг юқорида санаб ўтилган асосий сабаблари Ўзбекистонда диний ҳаётнинг фаоллашиш жараёнларини тушунишга ҳам тўла тааллуқлидир.

Ҳозирги кунда республикада 15 та диний конфессия уюшмалари фаолият юритмоқда. Уларнинг бир қисми Ўзбекистон учун ноанъанавийдир. Давлат улар билан ўзаро муносабатда, ўз дунёвий хусусиятини ҳисобга олган ҳолда, қуйидаги тамойилларга амал қилмоқда:

-- диндорларнинг диний туйғуларини ҳурмат қилиш;

-- диний эътиқодларни фуқароларнинг ёки улар уюшмаларининг хусусий иши деб тан олиш;

-- диний қарашларга амал қилувчи фуқароларнинг ҳам, уларга амал қилмайдиган фуқароларнинг ҳам ҳуқуқларини тенг кафолатлаш ҳамда уларни таъқиб қилишга йўл қўймаслик;

-- маънавий тикланиш, умуминсоний ахлоқий қадриятларини қарор топтириш ишида турли диний уюшмаларнинг имкониятларидан фойдаланиш учун улар билан мулоқот қилиш йўлларини излаш зарурати;

-- диндан бузғунчилик мақсадларида фойдаланишга йўл қўйиб бўлмаслигини эътироф этиш.

Охирги тамойил Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги Халқаро пактнинг 18-моддасига мувофиқ келади. Бу моддада ҳар бир инсоннинг ҳур фикрлаш, виждон ва дин эркинлигига бўлган ҳуқуқини мустаҳкамлаб қўйишдан ташқари, яна бундай дейилади: ''Дин ёки эътиқодга сиғиниш эркига фақат қонун билан белгиланган ва жамоат хавфсизлигини, тартибини, саломатлиги ва ахлоқни сақлаш учун, шунингдек, бошқа шахсларнинг асосий ҳуқуқлари ва эркини муҳофаза этиш учун зарур бўлган чеклашлар билангина даҳл қилиш мумкин''.

(Давоми бор)

Мунозара учун мавзу

БИЗ НИМАЛАРНИ ЎҚИЯПМИЗ?

Китоб кўп, лекин китобхон-чи? Сўз шу ҳақда

Сиз тушкун бир ҳолатдасиз. Негадир кўнглингиз хижил. Кўзингизга ташланган неки бор, ҳаммаси ғашингизга тегади. Беихтиёр узоқ-узоқларга бош олиб кетгингиз келади. Аммо бунинг иложи йўқ...

-- Бундай вақтда китоб ўқинг, -- дея уқтиришади руҳиятшунослар. -- Сизни ҳар қандай мушкул вазиятдан фақат севимли китобингиз қутқариши мумкин!

Агар сиз ушбу маслаҳатга амал қилсангиз, китобнинг тенгсиз куч- қудрати борлигини, у сизга фақат тушкун кайфият чоғида эмас, балки ҳар доим ҳам зарур бўлишини фаҳмлайсиз. Ахир ўтмиш донишмандлари ''Китоб зулматни ёритгувчи зиё кабидур!'' деб бежиз айтишмаган-да. Қаранг, Америкада ёшлар ҳафтанинг бир кунини кутубхонага бориш учун ажратишаркан. Агар индонезиялик ўқувчи қизиқ китобга мук тушиб, дарсни қолдирса, бу учун ўқитувчиси уни кечираркан. Японияда эса... Биз нонни қанчалик муқаддас билиб кўзга суртсак, японлар ҳам китобни шу қадар ардоқлашаркан. Биз-чи? Бизнинг китобларга муносабатимиз қай даражада? Маънавият жавоҳирларига астойдил меҳримиз баландми ёки китобларни шунчаки эрмак учун қабул қиламизми? Бугунги кунларда нималарни ўқияпмиз?

Самарқанд вилоятининг Жомбой туманидаги бир неча қишлоқ кутубхоналари фаолиятини ўрганаётиб, кутубхоначилар ва китобхонлар билан сўзлашдим.

-- Баъзан кап-катта ўсмир болалар ҳам эртак китобларни сўраб келишса хафа бўлиб кетаман, -- дейди ''Амир Темур'' номли жамоа хўжалигидаги кутубхона мудираси Нодира Исмоилова. -- Шунда мен ''Эртакларни ёш болалар ўқишади. Сизлар мана бу китобларни олинглар'' деб уларга янги асарларни кўрсатаман. ''Э, буларни ўқиш қийин-да, зерикарли'' дейишади. Кўпчилик ёшларимиз ҳали китоб ўқишга тайёр эмас...

Нодиранинг гапидан сўнг ўйланиб қолдим. Китоб танлашни билиш учун албатта ички тайёргарлик ҳам зарур. Японияда бола эсини танидими, дарров катталар унга китоб ўқиб беришни бошлашаркан. Бола ўсмир ёшига довур расмли китобларга қараб ҳикоя тузиш, эртаклардан хулоса чиқариш ва жиддий асарлар мазмунини чақишга ўрганаркан. Бизнинг аксарият ёшларимизда ана шундай тайёргарлик етишмайди. Бунда ота-оналарнинг айби ҳам бор, албатта.

-- Китобхонлик ҳақидаги телекўрсатувда кўчада ота-оналар билан қилинган суҳбатни тинглаб ҳайрон қолдим, -- дейди ''Самарқанд'' жамоа хўжалигидаги қишлоқ кутубхонасида ишловчи Гулнора Шукурова. -- Улардан ''Сиз болаларингизга тез-тез китоб олиб берасизми?'' деб сўралди. Ота-оналарнинг кўпчилиги ''Китоб олиб беришимга вақтим йўқ'', ''Ўғлимнинг дарси кўп, китоб уни чалғитади'', ''Яхши китобларнинг бариси қиммат'', ''Китоб қидиришдан ҳам бошқа юмушларимиз кўп'' деган гапларни айтишди. Ахир ўтмиш замонларда кишилар фарзандларини турли йўллар билан китобга қизиқтиришган-ку.

Кутубхоначиларнинг куюнганлари бежиз эмас. Аждодларимиз китобни, илмни жуда қадрлашган. Ўрта Осиёни араблар, сўнг мўғуллар истило қилган йилларда ҳам улар энг аввало китобларни беркитишган. Китобнинг келажак авлод учун хизмат қилишини, у жамики мол-мулкдан афзалроқ эканини англашган. Боболаримиз яшириб улгурган ўша нодир китоблар даврлар ўтиб, кўҳна қабристонлардан топилганига тарих гувоҳлик беради.

Жомбойлик ёшлар орасида киши ҳавас қилгулик китобсеварлар ҳам бор экан.

Тўхтабек Ашуров: -- Болалигимдан ҳинд киноларига қизиқардим. Кейинчалик уларнинг адабиёти билан таниша бошладим. Тагорнинг ҳамма асарларини, Прем Чанднинг ''Қисмат''ини ўқиб ҳайратга тушганман. Яқинда Иброҳим Ғофуров таржима қилган ''Панчатантра'' деган ажойиб китобни ўқидим. Ҳиндлар билан бизнинг халқимиз ўртасида азалдан ўхшашлик бор экан.

Саломат Бекова: -- ''Чолиқуши''ни ўқиганимда роса йиғлаганман. ''Бизда шунақа таъсирли китоблар нега кам'' деб ўйлагандим. Янглишган эканман. Ўткир Ҳошимов, Саид Аҳмад, Одил Ёқубов асарларини ҳам севиб ўқидим. Пиримқул Қодировнинг ''Юлдузли тунлар''ини бир кечада ухламасдан ўқиб чиққанман. Ҳозир ''Ҳумоюн ва Акбар''ни ўқияпман.

Назира Собирова: -- Менга ахлоқ-одоб ҳақидаги китоблар кўпроқ ёқади. Мирзакалон Исмоилийнинг ''Инсон ҳусни'' китобига киритилган ''Ўн икки оқшом ҳикояти''да биз ёшлар билишимиз керак бўлган ўзаро ҳурмат, ишонч, ота-она олдидаги бурч тушунчалари чиройли мисоллар билан кўрсатиб берилган.

Шуҳрат Оқилов: -- ''Фантамас'' фильми экранга чиққан қайсидир йилларда ёшлар ўртасида безорилик ва ''фантамасчасига'' ўғирликлар кўпайиб кетганди. Яқинда Пьер Сувестрнинг ''Фантамас'' асарини ўқиб тушундимки, кинодаги воқеалар анча бўрттирилган экан! Аслида бу китобда тарбиявий жиҳатлар ҳам кўп. Саргузашт асарларни яхши кўраман. Шу кунларда ''Шерлок Холмс ҳақидаги ҳикоялар''ни мириқиб ўқияпман.

Маънавий чанқоқлик туфайлигина кишида ички эҳтиёжлар пайдо бўлади. Бундай эҳтиёжлар эса китоб ўқиш баробарида қондирила боради. Кишининг феъли, нуқтаи-назари, нималарга мойиллиги ҳам шу эҳтиёжлар билан қоришиқдир. Шундай экан, қанақа китобларни ўқиш керак, деган муаммо олдимизда кўндаланг туради. Бир пайтлар Абдулла Қаҳҳордан шогирдлари: ''Бизнинг ёшимизда бўлганингизда қандай китобларни ўқирдингиз?'' деб сўрашганида устоз: ''Ўқиган китобларимнинг кўпини ўқимаган бўлардим!'' дея жавоб қилган эканлар. Демак, қўлга тушган китобни варақлайвериш қимматли вақтни бой бериш, шунчаки эрмак учунгина ўқиш билан баробар экан. Аслида китобни киши ўз эҳтиёжларига кўра танлаб ўқиса, бунинг завқи ва аҳамияти беқиёс бўлиши табиий.

Тошкент шаҳридаги Мирзо Улуғбек туманида жойлашган М. Горкий номли кутубхона мудираси Гулсара Мирзахонова ўз касбининг жонкуярларидан бири экан.

-- Ёшларимиз Ўзбекистон тарихига оид ёки Навоий, Бобур, Амир Темур асарларини ҳам ахтариб келишадими? -- деб сўрайман ундан.

-- Бу асарларга астойдил қизиқиб келганлар жуда кам, -- дейди Гулсара. -- Аксарияти мактабларда ўтказиладиган навоийхонлик, машрабхонлик ёки Амир Темур ҳаётига бағишланган кечалар учун саҳна кўринишлари тайёрлаш мақсадида излаб келишади бундай китобларни.

Суҳбатимиз қизиб кетади.

-- Бундан уч-тўрт йил муқаддам ''Кутубхона ва ёшлар'' мавзуида китобхонлар беллашуви бўлиб ўтганди, -- дейди у. -- Ўшанда бизнинг китобхонларимиз ғолибликни эгаллашган. Шундан сўнг кутубхонамиз номи танилди. Китобхонларимиз ҳам кўпайди. Айни пайтда 30 мингдан ошиқ китобларимиз бор. Китобхонларимиз эса уч мингга яқин. Ҳозирги пайтларда яхши тадбирлар негадир ўтказилмаяпти. Кўпчилик бунинг сабабини иқтисодий қийинчиликлар билан боғлашади. Менимча, ҳар нарсага иқтисодий танқисликни рўкач қилавериш ўзимиздаги сусткашликни пардалашдан бошқа нарса эмас.

Умуман, кутубхона қай кўринишда бўлмоғи керак?

Гулсаранинг айтишича, кенг ва ёруғ ўқув залларига эга, кўчадан узоқроқда жойлашган ва китобхон учун ҳамма қулайликлари бор бўлган кутубхона рисоладагидек ҳисобланаркан. Аслида ҳам шундайми? Биз сўз юритаётган бу муҳташам кутубхона дастлаб музей учун мўлжаллаб қурилган экан! Биз ''фалон жойда кутубхона биноси қуриляпти'' деган хабарни онда-сонда, у ҳам бўлса кўпинча шаҳар марказидагина эштамиз. Бизда негадир кутубхоналар қурилмайди, балки мослаштирилади. Бугунги кунда қишлоқлардаги кутубхоналарнинг деярли ҳаммаси мослаштирилган биноларда жойлашган. Бундай бинолар таъмирталаб, ҳолатида-дир. Ўтмишда аждодларимиз энг обод жойларга кутубхона ва мадрасалар қуришган. Бу кун йирик маблағлар сарфлаб ажойиб емакхоналар, дўконлар, қўш қаватли меҳмонхоналар қураётган туманлар ва жамоа хўжаликлари раҳбарияти халқимиз маънавиятини юксалтиришда зарур бўладиган кутубхоналар қуришни режалаштиришлари керак.

Болалик кезларимизда турли байрамларда бир-биримизга китоб совға қилардик. Бу ''совға''ларни авайлаб-асраб ишлатардик, унга доғ теккизмасликка ҳаракат қилардик. Эндиликда ҳеч бир киши бировникига совға учун китоб кўтариб боришни ўзига эп кўрмайди. Кўпчилик бундай пайтда китоб дўконларини четлаб ўтишади, совға учун бозор кезиб, буюм ахтаришади. Наҳотки арзимас латта-путталар маънавиятимиз жавоҳири ҳисобланган китоблардан устун турса!? Пойтахтдаги ''Машҳура'' тикувчилик фирмасида ҳунар ўрганаётган қизлар билан суҳбатлашаётиб, уларнинг шу ҳақдаги фикрлари билан қизиқдим.

Наргис Умарова, Тошкент вилояти, Бўка туманидан: -- Агар менга туғилган кунимда кимдир китоб совға қилса албатта қувонган бўлардим. Лекин, ҳозир бу нарса одат эмас. Бир-бирига китоб туҳфа қилиш бошқаларга негадир эриш кўринади.

Лайло Абдукаримова, Жиззах вилоятининг Арнасой туманидан: -- Отам ''Фарғона'' жамоа хўжалигимизда бригадирлик қиладилар, ўзлари ҳам китобга жуда қизиқадилар. Вақт топиб туманимиз марказидан янги китоблар сотиб олиб келиб, туғилган кунларимизда совға қиладилар. Мен, синглим ва акам китобга жуда қизиқамиз. Умуман, китоб ўқиган киши ҳаётга бошқача кўз билан қарайди. Ўз келажги учун ўзи курашишни ўрганади. Мен бу ерда ҳунар ўрганиб чиққанимдан сўнг, қишлоғимизда тикувчилик корхонаси очмоқчиман. Бу корхонанинг бир четида албатта жажжи кутубхонасиям бўлади.

Шаҳноза Холмуродова, Тошкент вилояти, Чиноз туманидан: -- Ҳозир қизларимиз кам китоб ўқишади. Кўпчилиги зеб-зийнатларга, ялтироқ кийимларга ўч. Бундай либослар кишини фақат ташқи жиҳатдан чиройли кўрсатади. Китоб эса юракни безайди.

Алия Журинова, Тошкент туманидан : Китоб кишининг ақлини чархлайди, фикрини бойитади. Китобнинг сеҳрини ҳис этиш учун аввал уни ўқиш керак, унга меҳр қўйиш керак. Ана шундагина дўстларга китоб совға қилиш ҳеч кимга ғайритабиий бўлиб кўринмайди...

Нарпай туманидаги ''Алишер Навоий'' жамоа хўжалиги раисаси Ойдинисо Шерназарова билан учрашганимда, у ёшлар ўртасидаги нохуш иллатлар, оила бузилишлари ва бошқа кўнгилсиз ҳолатлар уларнинг китоб ўқимаслиги, кунузун бекор юриши оқибатида келиб чиқаётганини куюниб сўзлаб, сўнг шундай дегандилар:

-- Қачон ҳаммамиз Навоийни тушунамиз? Ёшларимиз Амир Темурдек буюк зотнинг авлодлари эканини юракдан англаб, унга муносиб бўлмоққа қачон чоғланишади? Қачон ўғлонларимиз оналарини, сингилларини Бобурдек сева оладилар? Ёшларимиз қачон бозорларда эмас, китоб дўконларида навбатга туришади?

Ҳа, бу нарсаларнинг ҳаммаси жиддий ўйлаб кўриш зарур бўлган муаммолардир. Бу кун савдо расталари, дўкону бозорлар, кутубхоналар китоблар билан тўла. Лекин уларни талашиб-тортишиб олгувчиларни деярли учратмаймиз. Гап китобларнинг савиясидами? Ё айб китобхоннинг лоқайдлигидами? Китобга муносабат келажакка муносабат билан баробар эканини қачон англаб етамиз? Мустақил юртнинг эртасини барпо этиш учун, навқирон авлоднинг камолга етиши ҳамда улуғ миллат бўлиб оёққа туриши учун аввало китобга бўлган муносабатни яхшиламоғимиз керак. Зеро, биз китобни, илмни бениҳоя ардоқлаган, маънавиятнинг юксак чўққиларига интилиб яшаган буюк элнинг фарзандлари эканимизни асло унутмаслигимиз лозим. Аслида бизнинг келажагимиз йўллари ям-яшил. Лекин, зангор боғлар қуёшдан нур эмиб яшиллангани каби, эрталаримизга зиё бахш этиб тургувчи ягона куч ҳам китобдадир.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

Божхонада бир кун

ЮРТ ДАРВОЗАБОНЛАРИ

Божхона ходимларига кўпинча "иқтисодиёт посбонлари'' дея таъриф беришади. Бу -- тўғри, аммо бу соҳа вакилларини "маънавият қўриқчилари'', "юрт осойишталигининг посбонлари'', десак ҳам янглишмаймиз. Ўзингиз баҳо беринг: меросимиз намуналари бўлган кўҳна буюмлар, осори-атиқаларни мамлакатимиздан ноқонуний ҳолда четга олиб кетилишининг олдини олиш -- маънавият посбонлиги эмасми? Юртга заҳри қотил -- гиёҳванд моддалар, қурол-яроғ олиб кирувчилар йўлини тўсиш ҳам божхоначилар вазифаси ҳисобланади.

-- Ҳукуматимиз томонидан тадбиркорлар ва товар ишлаб чиқарувчилар учун кенг имтиёзлар яратувчи қарорлар чиқарилмоқда, -- дейди Тошкент туманидаги Навоий номи 8-божхона маскани бошлиғи,божхона хизмати майори, Муҳаммадваққос Турсунов. -- Масалан, ҳозир юртимизда товар ишлаб чиқариб, уни четга экспорт қилувчилардан бож солиғи олинмайди. Шунинг ўзиёқ мамлакат экспорт салоҳиятининг ўсишига катта қулайлик яратади.

-- ''Ички бозорни ҳимоялаш'', деганда рухсат этилган импорт молларнинг сифатига ҳам эътибор бериладими?

-- Албатта. Масъул ходимларимиз шубҳали ва кўринишдан сифатсиз бўлган озиқ-овқат маҳсулотларидан намуналар олиб, дарҳол экспертиза лабораторияси кўригидан синчиклаб ўтказадилар. Вилоят СЭС ҳамда ''Ўздавстандарт'' ходимлари билан ҳамкорликдаги текширув натижаларига кўра тегишли хулоса чиқарилади. Яқинда Ҳиндистонда ишлаб чиқарилган 16 турдаги, умумий қиймати салкам бир ярим миллион сўмлик тиббий дори-дармонлар текширув натижасига кўра яроқсиз, деб топилди ва уларни ишлатиш қатъиян ман этилди.

-- Сифатсиз кийим-кечаклар ҳақида нима дея оласиз?

-- Саволингиз тўғри, Хитойдаги кооператив ва хусусий кичик корхоналарда ишлаб чиқарилиб, юртимизга келтирилаётган кийим-кечак ва пойабзаллар жуда сифатсизлиги билан тезда ''эл оғзига тушди''. Бундай маҳсулотлар тақдирини бозорнинг ўзи холис белгилайди. Одамлар аста-секин сифатли маҳсулотлар танлаб харид қилишни ўрганмоқдалар. Сифатсиз товар келтирувчилар эса йўл харажатлари-ю, бож тўловларини тўлаб, айни бозорда матоҳи ўтмай турса, бундай ''тадбиркорлик''ни ўзлариёқ тўхтатишга мажбур бўлишлари табиий.

Март ойида 11,5 миллион сўм бож тўловлари давлат хазинасига топширилди. Мўмай бойлик орттириш ниятидаги баъзи кимсалар турфа хил ҳийла-найранглар билан божхона ходимларини чалғитишга уринадилар. Йил бошидан буён 35 марта божхона қоидаларини бузиш ҳолати қайд этилиб, қоидабузарларга нисбатан маъмурий жазо чоралари кўрилди. Уч марта қонун бузувчиларга нисбатан жиноий иш қўзғатилиб, суриштирув ишлари олиб борилмоқда.

Божхона бекати фаолиятидан бир шингил:

... Олисдан кўринган енгил автомашина божхонага яқинлашгач, бирпас тўхтаб турди-да, яна илкис қўзғалиб, бекатга яқинлашди.

-- Нима олиб кетяпсизлар?

-- Бир-икки қути печенье...

Божхона ходимлари, ''бир-икки қути печенье'' нега машинани бунчалик ''чўктириб'' юборганлиги билан қизиқиб қолдилар.

Аниқланишича, қутиларга жами 135 минг сўмлик спиртли ичимликлар жойланган экан. Маълумки, жисмоний шахслар учун белгиланган миқдордан ортиқча спиртли ичимликлар ва тамаки маҳсулотларини Ўзбекистонга олиб кириш қонунга биноан қатъий таъқиқланади...

-- Баъзиларнинг божхона кўригини ''айланиб ўтиш'' йўлидаги ''топқирлиги''га ҳайрон қоласиз, -- дея суҳбатни давом эттиради Муҳаммадваққос ака. -- Яқинда ҳув анави даланинг ўртасидаги сўқмоқдан кетаётган эшак-арава диққатимизни тортди. Умуман олганда, бу уловдан маҳаллий аҳоли дала ишлари учун фойдаланади, бинобарин, бу гал ҳам шубҳага ўрин бўлмаслиги мумкин эди.

Аммо араванинг ортида, чарм куртка-ю, қора туфли кийган олифтанамо йигитлар ким бўлдийкин? Ахир дала ишларида бундай кийим кийилмайди-ку? Бунинг устига ўша куни ёмғир ёққан, лой шудгордан кўра, тўғри йўлдан ўтишса бўлмайдими? Хуллас, тахминларимизга аниқлик киритиш мақсадида икки нафар ходимимизни уларга ''пешвоз'' йўлладик.

Аравакаш ростини айтишга мажбур бўлди. Тўрт нафар йўловчи юклари коньякни дала орқали ўтказиб бериш шарти билан аравани 1000 сўмга ёллашган экан. Аммо бундай ''ўзига хос'' усул ҳам уларга ёрдам бера олмади...

Шу пайт йўл четига автобус келиб тўхтади. Унинг ичида тахланган қути ва тўла қоплар деразаларидан кўриниб турарди. Демак, йўловчиларнинг ''тўлиб-тошиб'' келаётганлиги аён. Аммо бу гал биз кутганимизга қарши ўлароқ, қоидабузарлик ҳолати қайд этилмади. Автобус ўз йўлида давом этди...

... Кеч кирса-да, йўлдан икки томонга ўтаётган машиналар оқими камайгани йўқ. Сабаби икки юрт—Қозоғистон ва Ўзбекистон қўл узатса ,етгудек яқин, ёнма-ён жойлашган. Божхона ходимларининг хизмати эса кеча-ю кундуз давом этади. Улар фақат осон бойлик орттириш йўлида нопок қадам босувчилар учунгина ўтиб бўлмас тўсиқ ҳисобланадилар.

Бахтиёр ҲАЙДАРОВ,
Давлат божхона қўмитаси инспектори
Ботир ҲУСАНБОЕВ,
Тошкент вилояти божхона бошқармасининг матбуот хизмати ходими.

Суратларда: Навоий номли божхона маскани фаолиятидан лавҳалар

А.ГЕРАСИМОВ олган суратлар

“ТУРКИСТОН” ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Тонгги шабнамда қуёш зарраси... шошиб-тошиб оқаётган ирмоқлар, деразани оҳиста чертиб ўтган насим... ва тип-тиниқ осмон. Осудалик. Нақадар соз. Хуш исдан маст кўнгил най навосига қулоқ тутганча узоқ-узоқ хаёлларга чўмади. Яшилликка бурканган яйловлар, лолақизғалдоқлар қоплаган чўлу биёбонлар, баланд-паст адирликлар... ҳамма-ҳаммасига покиза қалблар қўлига қалам тутқазади. Шунда шеър туғилади... Олам яшариб сатрлар сатрларга уланиб, дил баёти оламга келади.

Азиз муштарий!

Саҳифамиздан ўрин олган ёш кўнгиллар ижоди билан танишар экансиз, она юрт меҳри ила улғайиб келаётган авлоднинг юрак соғинчларию, тароватлари Сизга ҳам туганмас лаззат бағишласа шояд...

ШЕЪР ЁЗГИМ КЕЛАЁТИР, ШЕЪР ЁЗГИМ...

Шеър ёзгим келаётир, шеър ёзгим,
Юракни парча-парчалаб.
Шеър ёзгим келаётир, шеър ёзгим,
Киприкда лоларанг томчилар.

Руҳимда кезади оғриқлар,
Тоғ қулар ушоқдек танимга.
Ҳарсангтош остида майсадек,
Ёлбордим: “Раҳм қил, жонимга”.

Садо йўқ ердан-да, кўкдан-да,
Шабнамга айланди кўз ёшим.
Бунгача чидадим, етмади
Юракнинг зарбига бардошим.

Шеър ёзгим келаётир, шеър ёзгим...

* * *

Ой нурига чўмилган кеча,
Ўтирибман китоб вараҳлаб.
Деразамдан сирдош бўлиб жим
Боқар эди юлдуз чарақлаб.

Кавкабистон узра хаёлим,
Кетар эди узоқ-узоққа:
Муҳаббатдан энтикиб ширин
Ҳамроз бўлдим мовий булоққа.

Булоқ - ойна, унда фалак ҳам
Акс этади равшан ва зилол.
Олтин уфқларда нозланиб
Рақс этади хипча бел ҳилол.

Келажагим -- бахтимдир менинг,
Ой ёғдирар қалбимга орзу.
Қийин-қийин умрим йўлин ҳам
Ёритажак бу қутлуғ ёғду

Наима ХОЛБЕК қизи,
Андижон, талаба

* * *

Тақдирингга бериб бир кун тан,
Ғамда қолсанг топмай хушингни,
Ёнимга кел, бераман сенга
Бахт иқболга тўла тушимни.

Мабодо бу камлик қилса-ю,
Қуримаса кўзингдаги нам.
Хотиржам бўл, яна бахш этгум
Гуллар очган хаёлимни ҳам.

Ва қай бир куни мени бемажол,
Кўриб қолсанг руҳсиз, бенажот,
Чорла мени келгин, кеалмам
Чорла мени бергум деб ҳаёт!

ҲОЗИРЧА ТУН...

Ҳозирча тун. Тонггача жим-жит
Уйларнинг тунд деразалари.
Қуёш урар бонггача жим-жит
Кезар ваҳший шарпалар бари.

Ғужғон ҳислар аста туртганда,
Изтиробга ичириб тоқат,
Юлдуздан-да, ёнар қуртдан-да
Шаксиз ўзни излагум фақат.

Борлиқ ором истайди, ҳалак
Кунниг қўйиб ташвишин бутун.
Жим бўл, ғусса тишлаган юрак,
Фарёдингни эшитмасин тун.

Фалак тинмай айланар сокин,
Қоратирар оламни атай.
Ҳозирча тун. Ҳадемай, лекин,
Хўрозлар қичқирар пайдарпай.

Ёнгин МАМАДАЛИЕВ,
Фарғона Давлат университети ўзбек филология факультети, IV-курс талабаси

* * *

Бугун сиз мунглисиз, бугун сиз мунгли,
Дарддир ошёнингиз, ҳасрат манзилгоҳ.
Кўзлар қарашидан бўшашар кўнгил,
Қалб ҳам ўз-ўзига қазиётир чоҳ.
Сиз-чи бепарвосиз, сиз-чи бепарво,
Ҳузур бахш этади ҳар ситам, кўз ёш.
Нечун изламассиз дардларга даво,
Айтинг, қачонгача чидайди бардош.

* * *

Тикилиб қоламан сендаги ўйга,
Тикилиб қоламан қалбингга пинҳон.
Ғуссанг болалар тортгириб ёйга,
Бирма-бир уланар, кетма-кет, ҳар он.
Дардлар қалқиб чиқар, азоб тўлғанар,
Руҳим висолингга етмоққа шошар.
Вужуд ҳалқалари исминг-ла ёнар,
Исён кўтаради кўздаги ёшлар.
Энди мен ишқдирман, энди мен сенман.

Шерхон ҚОРАЕВ,
ТошДУ, журналистика факультети,2-курс толиби

БОЛАЛИГИМГА

Хаёл дейди: "Юр, узоққа кетиб қоламиз..."
Умр дейди: "Орзуингга элтиб қўяман".
Ўзимданку аён... Инсон бунчалар ожиз!..
Имконим йўқ. Аммо бир кун етиб оламан --
Боланикнинг ўзидек оқ орзуларига.
Ўзининг гард юқмаган пок қанотларига
Кафтларимни қўйишимга рухсат берса бас.
Хотирамнинг жиловини унга тутқазиб
Узоқ-узоқларга кетай бир нафас.
Болалигим, узоқ кетма, гардларин ювай
Хиралашган хотирамнинг. Соф шудринг билан
Ювинтирай Сени ҳам -- бир қийқириб кулгин!
Билсанг эди, юрагимнинг нечоғлик бўм-бўш,
Ғариблигин, ёлғизлигин сенсиз шу бугун...

* * *

Эшик тақиллайди:
Очаман..!
Остонамдан майин жилмайиб
"Дўст" бўлиб киряпсан, биламан --
Биламан кетмаслигинг қайтиб.
Мен сезмайман, минг бор туслансанг
Ғўр онгимни қилиб шамғалат.
Макрингдан туғилган табассум
Юзингда-ю, тилингда новвот.
Ҳиссиз, яралибсан хўб пишиб.
Келибсан? О!.. чексиздир ҳаддинг
Сен ўлдириб кетган, мен кўмган
Ишончимда қолганми ҳаққинг?
Иблис эмас -- сен ундан кучли,
Уқувли шогирдисан сен унинг.
Жодугар, нечук қўлинг тафтли.
Ажаб, йўқдан-борми, вужудинг!
Сен "сахий"сан ўзинг орқалаб
Юрган қопингни Одамларга
Бўлишасан, йўқ, илинасан
Ўтган, кетган, келадиганга.
Ютмоқнинг қусмоғи бор унда.
Бериб нени қиласан умид.
Ё низо бўлиб ўзни оқлар
Қайтса сен улашган "яхшилик"
Минглаб намли кўзни кузатиб,
Гангийман, қай бирисан? Ё Раб!
Маҳзун жилмайиш? -- Танидим бу
Буюк маҳоратинг, ҳиёнат!
... Эшик тақиллайди.
Қўрқаман...

Шоҳиста МАМАРАИМОВА,
республика Рассомчилик коллежи V-курс талабаси

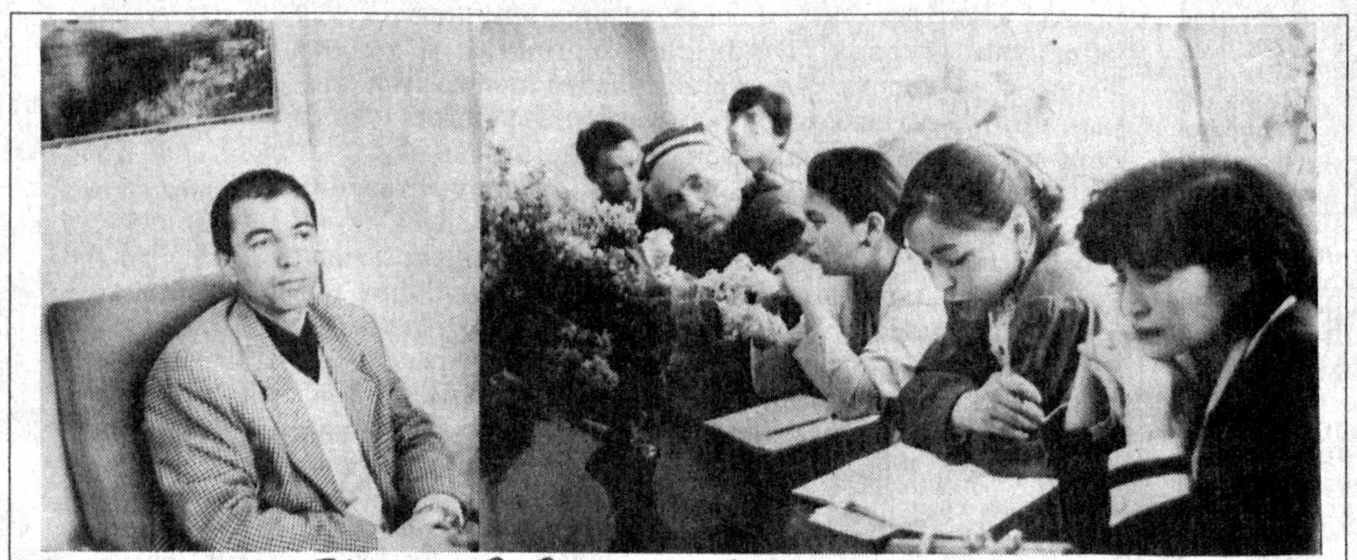

Шоир С.Саййд ва мухлислари

МАНЗИЛ САРИ

Юрагимни эзаётган ғамим билан,
Бир кам дунё аро мингта камим билан,
Тилсим тақдир тилсимига ўралганча,
Кетаяпман милтиллаган шамим билан.
Манзил йироқ,
Манзил йироқ,
Манзил йироқ,
Хув тоғларнинг ортида бир уйинқароқ,
Кулоч ёзиб у томонга югураман,
Кўлим чўзсам, ҳайҳот унга етмас бироқ.
Ана дарё,
Ана соҳил,
Ана қизлар.
Ошиқ дилим ишқ қонига тўйдиради.
Куйсам фақат ўша қизлар куйдиради.
Улар сўзни оташларга ўраб сўзлар.
Бундай дея ўйламовдим сени ҳечам,
Бугун менга бегонасан, энди кечам.

АФСУН АЙТСИН

Афсун ўқиб сабо бўлсам, сочларингни силардим,
Қулоғингга шивирлаб энг буюк бахтни тилардим.
Тунлар ором олганингда ўзим сени аллалаб,
Сабоҳларда наргисингдан ўпиб хушҳол элардим.

Хаёл бўлсам, вужудингга мангу сингиб кетардим,
Чорлаб сени чаманларга ишқ-ла меҳмон этардим.
Бедор тунлар қалбингга бош қўйиб саҳар тонггача
Ишқнинг сўнмас ўтларидан сўнгсиз достон битардим.

Афсун айтсам чаман бўлсанг, ўзим боғбон бўлардим,
Аёллардан асрагувчи баланд қўрғон бўлардим.
Чиройингга ҳасад қилиб ой-юлдузлар йиғласа,
Сени гарддан асрагувчи метин қалқон бўлардим.

Афсус, афсус ўқимоқнинг мутлақо йўқ чораси,
Мен ҳам Одам Ато, Момо Ҳаволарнинг боласи,
Ишқ йўлига кирдимми, бас, қайтсам бўлгай хиёнат,
Менга мерос улардан ишқ ўти-ю, қалб ноласи

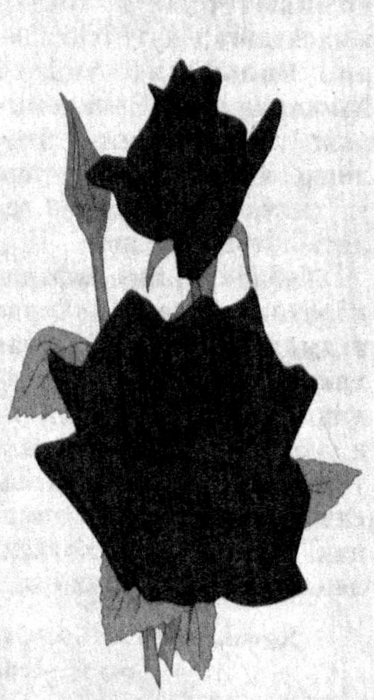

Нодир ҒАНИЕВ,
ТошДУ филология факультети II-курс талабаси

“МЕН -- НАЙ НАФАС ОЛГУВЧИ ҲАВО...”

Ёш мунаққид сўзи

Рустам Мусулмон -- товушлар шоири, оҳанг заргари, товушларнинг атом тузилишини ҳис этгич ижодкор. Тилшуносликда сўзларни маъноли бўлакларга, яъни морфемага ажратиш деган тушунча бор. Мен Рустам Мусулмон шеърларини ўқиб билдимки, битта маъноли товушни ҳам морфемага ажратиш мумкин эмас. Унинг айнан мусиқа нотасини эслатадиган шеърларини ўқиш учун ўқувчидан маълум санъаткорлик талаб этилади. Менингча, ҳар бир шоирнинг шеърларини муайян ўқиш усули бор. Масалан, Баҳром Рўзимуҳаммаднинг шеърларини овоз чиқармасдан, ичимизда бир нарсани ўйлаган каби ўқиш зарур. Шундагина биз унинг сатрларини жонлироқ ҳис этамиз. Рустам Мусулмон шеърларини нафақат овоз чиқариб, балки бахшилар каби овозимизни алоҳида бир усулга солиб ўқиш лозим.

Йоо-шиин уу-ур-синн
Чаа-ақ-моок чаа-ал-синн
Гуу-ул-ҳаа-ан йон-си-синн
О-о-син-моон
сии-ин-синн
О-ос-и-моон сии-ин-синн
Сии-ин-син-ин-син-ин-синн
Сии-ин-сии-ин-сии-ин-сиин
Битт-а ўйна бее-ер
Битта ўйнаа-а бер
Хўлини ол,
Қурини бер!
Хўлини ол,
Қурини бер!

Шоир сўзлар шаклини мантиқсиз ҳолга келтириш орқали тутдай тўкилмоқчи бўлаётир. “Сўзга айланган фикр -- ёлғондир”. Сўзларнинг парчаланиши, ундош ва унлиларнинг тўдалашуви, чўзилиши, жуфтлашуви натижаси ўлароқ сўз маъноси ўзига хос метаморфозага учраб, оҳанг жаранги, товушлар талқинида намоён бўлаётир: маъно - мисол сувга қўшилган қон: гўё кимдир дарё қирғоғида пичоқ яралаган юрагини ювмаётгандек... Рустам Мусулмон шеърлари ҳалокатга йўлиққан нотаниш йўловчига тезроқ ёрдам беришга шошилиб, уйидан ярим яланғоч ҳолда югуриб чиққан одамга ўхшайди.

Токи нафас олмоқда чолғу,
Ҳаётимнинг шартидир наво.
Куй барҳаёт мусиқа мангу,
Мен -- най нафас олаётган ҳаво:
И-фу-у-увв...
И-фу-у-увв...

Бу сирли-сеҳрли товушлар ўқувчилар онгини материялар дунёсидан руҳлар, юксак ғоялар оламига олиб ўтади. Ўрис модернист шоирлари бу хил шеър шаклини “Коинот тили” деб атаганлар.

Гулл экурман жа-ҳоо-на,
Гул-зоор ўл-ма-ғунн-ча-ҳ...
Жонн чекурман жо-ноо-на,
Дил-доор ўл-ма-ғунн-ча-ҳ...

Шоир моҳир санъаткорлик билан “ғунча” қўшимчасини бўлаклаб, “н” ёнига яна битта “н” қўшиб товуш талаффузини бироз чуқурлаштириб, “ча”дан сўнг битта “ҳ” ҳарфини кўмакка чорлаш орқали сатр жарангини булбул овозига ўхшатиб юборган. Муҳими шуки, бундай заргарлик шакл ва маъно муносабатига путур етказмаган. Кейинги мисол:

... Кийгиздим вужудимни
Тўрт таёқнинг устига.
Бойладим жон риштасин
Тўрт-т-а-ё-ғи -- дастига.
Ҳой гала-гала, ҳой гала-ааа...

Тўртинчи мисрада икки мустақил маъноли сўз ўзаро пайвандлашуви, қўшилуви натижасида кўп маънолилик туғилган: “Тўрт-т-а-ё-ғи” дан “таёғи”, “ёғи”, “аёғи”, “ёғи(й)” маъноларини ўқиш мумкин. Уларнинг ҳар бири “Чўп чайла”нинг (тобутнинг) алоҳида-алоҳида белгиларини англатади.

Сўзнинг учта катта қирраси бор: оҳанг, манзара ва маъно. Ҳар бир шоир сўзнинг бу уч қиррасидан бирининг ошиғи бўлади. Рауф Парфи шеърларида сўзнинг манзара акс эттириш жиҳати шу қадар кучли намоён бўлганки, шоир чизган табиат манзараси худди қоғозга чизилгандек аниқ ва тиниқ кўринади. Рустам Мусулмон эса оҳанг ишқибози. Унинг оҳангнинг синематик имкониятларини қидириши анча-мунча ижобий натижалар берган. Ғарб ва Ўрис модернист шоирлари ижодида фақат унли ёки ундош сўзлардан иборат шеърлар учрайди. Бу шеърларда сўзнинг маъно ва манзара акс эттириш хусусияти бутунлай маҳв бўлиб, бу йўқотиш ҳисобига улар оҳанг жаранги орқали ўқувчиларга таъсир ўтказиб, умуминсоний шеърий тил яратмоқчи бўлишган. Бизнинг шеъриятда ҳам ана шундай шеърий синовлар қилишга уринаётган шоир Рустам Мусулмондир. Ўйлаймизки, унинг синовлари шеърий анъанага айланмаган тақдирда ҳам, анъанавий поэтик тилимизни янги бир сифат билан бойитишига ҳеч шубҳа йўқ.

Хуршида ПОЛВОНОВА,
талаба

СУВРАТ

Менга бахтнинг сувратини чизиб бер,
Осиб қўяй энг тўрига хонамнинг.
Менга бахтнинг сувратини чизиб бер,
Ўхшасин у сувратига онамнинг.

Чизиб бергин сувратини гуноҳнинг,
Михлаб қўяй уни икки кўзимга.
Ғазабидан қўрқаману Оллоҳнинг,
Лек у суврат ўхшай қолсин ўзимга.

КУЗ

Қўйлаклари пойига тушган,
Қоматларин беркитади соч.
Ҳадиксираб турган қизлардай,
Дарахтлар турипар яланғоч.

Ҳар лаҳзада бир ўй-дарахтлар
Қўйлакларин атай ечгандай.
Ишва билан кўз сузиб боқар,
Табиат ҳаёдан кечгандай.

Воҳид ЛУҚМОНОВ,
СамДУ журналистика бўлими V-курс талабаси

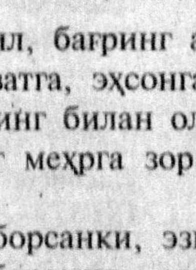

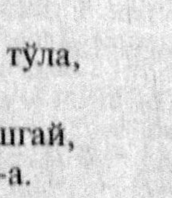

* * *

Кўнгил, бағринг армонга тўла,
Саховатга, эҳсонга тўла.
Меҳринг билан олам ёришгай,
Ўзинг меҳрга зор кўнгил-а.

Сен борсанки, эзгулик омон,
Сен борсанки, эгилар ёмон.
Мудом боққил яхшилик томон,
Ўзинг меҳрга зор кўнгил-а.

Етар, басдир, қаддингни кўтар,
Қуёш нурин сен томон тутар.
Вақт ғанимат бу умр ўтар,
Шафқат кутма бағри тошлардан,
Дардинг улоқтирган бошлардан,
Ўзинг меҳрга зор кўнгил-а.

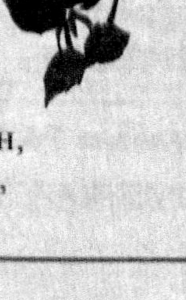

ПАНОҲИМ БЎЛ, ШЕЪРИЯТ

Дилимда бир нидо бор,
Ҳайқиради, тошади.
Тунлар сирли садо бор,
Тонгларга туташади.

Қўлда қалам, ҳамроҳим
Сенсан қалбда пок ният.
Чексам ҳам ғамда оҳинг,
Паноҳим бўл, шеърият.

Нилуфар ЖАББОРОВА,
Қашқадарё вилояти 10-синф ўқувчиси.

Ҳикоя

ЙЎЛДА

Даштнинг тупроғи билқ-билқ, қинғир-қийшиқ йўлида гупчаги ғичирлаб эшак арава кетиб борарди. Унда бошида эски дўппи, офтобда қорайган нуроний юзли соқолига оқ оралаган чол ўтирар, араванинг бир маромда чайқалишига монанд оҳангда қандайдир қўшиқни хиргойи қиларди. Терлаб пишган. Қишлоғигача ўн чақиримча бор. Чол қисиқ кўзларини уфққа тикиб оқшомгача етиб боришни мўлжаллайди-ю, эшагини қичайди: “Ҳиҳ, ҳиҳ-а...” Жонивор қадамини тезлатган бўлади. Атроф гунг. Аҳён-аҳёнда учраб қоладиган янтоқ, шувоқ, ёвшанларни айтмаса, дашт-яп-яланғоч. Бўрию-шоқол, илону-чаёнлар иссиқдан қаердадир жон сақламоқда. Чол бир неча йил муқаддам шу ерларда рўй берган воқеани эслади.

...Найсон. Қаторлар камдам-кам тўхтаб ўтадиган бекат. Ярим тунда тўхтаган қатордан ёшгина йигит тушди. Бекатда ҳеч зоғ йўқ. Тун у ёқда турсин кундуз кунлари ҳам бу ерларда одам кам бўлади. От-улов топишдан умидини узган йигит, тонг отишини пойлаб ўтиришни ўзига эп билмай, пиёда йўлга тушди. Қадрдон юртининг ҳавосидан қанийди тезроқ тўйиб-тўйиб шимирса! Йўл четида чигирткалар чириллайди, осмон тўла юлдуз... Ҳаво салқин. Эрталабгача манзилга етиб олса бўлгани. Турган гап, билдирмасдан ҳовлининг бир чеккасидаги хонасига кириб кетади. Эрталаб, одатдагидай нон ёпаётган онаизори ўғлини кўради-ю, ҳаяжондан гапиролмай тандир ёнига чўкиб қолади. Сўнг ўзига келиб, дув-дув ёш тўкканича боласини бағрига босади... Зум ўтмай уйдан калиши оёғида пойма-пой отаси отилиб чиқади... Тезроқ етиб олсайди...

Шоқол увлади. У эса ўрганган қўшиғини баралла айтиб борарди. Шу пайт бўри овози келди. Йигит чўчиб, ён-верига қаради. Анча нарида баҳайбат шарпалар... Тахтадай қотди, қалтиради. Чўғдайин ёнаётган кўзлар аста-секин яқинлашарди. Қочмоқчи бўлдию, оёқлари ўзига бўйсунмади. Олов ёқиш ҳам хаёлига келмади. Раҳматли бувиси бўри ёлғиз оловдан қўрқади, дегувчийди.

Чўғ кўзлар совуқ йилтилларди. Йигит жон аччиғида елкасидан қопчиғини олди-ю, рўпарасидаги бўрига силкита бошлади. Орқадаги бўрига шу керак эди, бир ҳамла билан йигитнинг ҳиқилдоғидан олди.

... Бу хабар уч-тўрт кундан кейин одамларга маълум бўлди. Улар қон қотиб қолган кулранг кийим-у, нимта-нимта бўлиб ётган танани кўрдилар.

-- Э, бу йўллар... Ҳамроҳ бўлмаса якка йўловчига қийин...

Чол нос отди. Чарчоқ кўзларини уфқ билан туташиб кетган йўлга тикди. Эрталабдан қовунларини пуллаб, ҳар галгидай, нархи ошганидан нолиб бўлса-да, набираларига мева-чева олган, ортига қайтаётган жойи.

Чолнинг кўзига аллақандай шарпалар чалинди. Хаёл суриб келаётган одамнинг эти жимирлашиб кетди. Қанча уринмасин, узоқдан илғай олмади. Аравасини ғижирлатиб бораверди. Қараса -- қизил “Жигули”. Ёнида икки киши. Кун иссиқ бўлишига қарамай костюм кийишган. Бошларида шляпа. Иккалалари ҳам семиз, юзларидан тер қуйилмоқда.

-- Шу ерда бузилганини-чи!.. -- Машина балонини тепиб қўйди улардан бири.

Машинанинг капотини очиб, ичини титкилаётган ҳайдовчи бола хижолатдан қизариб кетган. Ёнида турган иккинчиси тинмай рўмолчасини силкитиб, елпинаркан, биринчисига юзланди:

-- Ғирт провинция, Сайфи ака... Бу ерлар Тошкан эмас. Ёввойи жойлар. Одамлариям...

У гапини тугатолмади, ғичир-ғичир қилиб эшак арава етиб келди.

-- Ҳорманг, яхшилар, -- деди чол.

-- Бор бўлинг, бобой. Қаёққа кетяпсиз? -- чолга қаради Сайфи ака.

-- Қишлоққа.

-- Кўктераккача узоқми?

-- Анча бор. Опкетай.

Шляпаликлар бир зум бир-бирларига қарашиб, ўйланиб туришдида, инқиллаб-синқиллаб аравага чиқишди.

Чол хурсанд эди. Ҳар ҳолда гаплашиб кетгани одам топилди.

-- Шаҳарданмисизлар?

-- Ҳа, бобой, Тошкентдан...

-- Қайси шамоллар учирди бу ёқларга?

-- Командировка! Шоирлармиз.

Чол ҳамроҳларига ҳайратланиб қаради. Чамаси, шоир зотини энди кўраётганди.

-- Эшитгандирсиз, Сайфи Ғафурий деган шоир шу бўлади! -- Қўли билан ҳамроҳини кўрсатди... -- Фаррух Аруз...

-- Исмларинг ёғдай силлиқ. Лекин эшитмаган эканман...

Маҳмуд Найсонни, Абдул Каримни биламан, -- деди чол.

Фаррух Аруз ҳуштак чалиб юборди:

-- Ана сизга провинция!..

-- Қаранг-а, -- ажабланди Сайфи Ғафурий, -- қаёқдаги шоирман деб юрган пўстакларни таниса-ю, шеъриятнинг чинакам заҳматкашларини билмасангиз-а?!

-- Нима, улар ёмон шеър ёзишадими? -- деб сўради чол эшагини қичаркан.

-- Шеърлари мўдадан қолган.

-- Билмадим-ку, қишлоғимизда Навоий, Машрабдан кейин ўшаларни тилга олишади, -- эътироз билдирган бўлди чол.

Сайфи Ғафурий гапга оғиз жуфтлаган эди, шериги енгидан тортди.

У ўйланиб қолди. Рост, келиб-келиб, шу чўкиртак чолга гап уқтирмоқчими? Чаласавод-ку?! Ғарб адабиётини, Америка адабиётини қаёқдан билсин. Ёпишиб олганлари Навоий, Машраб. Яна чолни синагиси келиб, саволга тутди:

-- Бобой, Навоий, Машраблардан бирон сатр биласизми ўзи?

Чол таажжубланиб Ғафурийга қаради, гап нималигини фаҳмлаб кўзларини юмганча Машрабдан ўқиди:

Охиримни дарду ғамга ошно қилди бу дард,
Йиғламай найлайки, рўзимни сиё қилди бу дард.
Бахт қаролиғ мундин ўтмас -- толеъим бўлди забун,
Мен вафо қилдим тамаъ қайтиб қилди бу дард...

Унинг овози мунгли титрар, атрофдагиларни унутган эди. Икки шоир тахта бўлиб ўтирар, чолдан ғазал тўкиларди:

Ичганим заҳроба бўлди, кийганим бўлди кафан,
Бошимда тўққиз фалакни осиё қилди бу дард...

Энсаси қотган Ғафурий луқма ташлади:

-- Юртингиз Саҳрои Кабирдан қолишмас экан!

-- Кўникиб кетганмиз...

-- Бу гаплар... Билмадим... Ҳар кимнинг ташвиши ўзига етиб ортади. Ўтириб файласуфлик қилишга вақт борми!

Арава ғичирлаб борарди. Эшак юки оғирлашганидан нолибми, оғзини қийшайтириб пишиллаб қўярди.

-- Уф... Ёмон чарчадим-да... -- чуқур тин олди Фаррух Аруз.

-- Етиб олайлик, чарчоғингиз бир зумда тарқайди, ошнам, -- деди Ғафурий. -- Пиррийип деган раиси бор. Оёғимиз тагига қўй сўяди.

Тандир кабоб, паловхон-тўра дейсизми... Қизилидан, оқидан дейсизми... Ҳаммасини топади, қизи талоқ! Яйраймиз...

Фаррух Аруз ёнидаги тугунчага қаради.

-- Мева-чева олганмидингиз, бобой?

-- Невараларга... Бемалол олаверинглар...

Икки шоирга иштаҳа кирди.

-- Ҳозирги меваларда таъм деган нарса йўқ... -- деди Фаррух Аруз тамшаниб.

-- Рост, -- қўшилди Сайфи Ғафурий.

Чол мийиғида кулиб қўйди. Орқада қизил “Жигули” йўлни чангитиб келарди.

-- Тузатибди... -- деди Сайфи Ғафурий. -- Тўхтатиб юборинг, бобой.

Арава тўхтади. Икки шоир бир амаллаб тушишди-да, машинага ўтиришди. Машина жойидан жилди. Чолнинг араваси чангда қолди.

ЖАҲОНГИР

Саёҳатнома

В. ГЮГОНИНГ МЕҲРИ ТУШГАН ЛЮКСЕМБУРГ

Люксембургга борганингизда автомашинангизни тез ҳайдаманг, бошқа мамлакатга ўтиб кетганингизни билмай қоласиз, дейишади. Бу гап бежиз айтилмаган. Дарҳақиқат, бу гўзал ўлка ўрмону майсазорларга, қадимий черковлару замонавий осмонўпар биноларга бой бўлсада, ер майдони унча катта эмас. Бизнинг мамлакатимиз каби у ерда ҳам буғдой, арпа, сули, картошка, лавлаги каби деҳқончилик ўсимликлари етиштирилади. Боғдорчилиги ҳам худди биздагидек.

Лекин Виктор Гюгонинг меҳри тушган бу элни асосий фазилати нимада экан. Балки шаҳарнинг озода, тинч кўкатларга

ЕВРОПА ТААССУРОТЛАРИ

қопланган кўчалари, ҳар қадамда чиройли ўриндиқлар қўйилган гўзал ҳиёбонлари, қаҳвахонаю осмону фалакка бўй чўзган биноларидир. Уларнинг аксариятида йирик банклар жойлашган. ТВ ва радио компанияси ("Компания Люксенбург жуаз де теледиффюзьон'')шаҳардаги бошқа бинолардан ажралиб туради. Лекин диққатни кўпроқ миллий кутубхона ўзига жалб этади. Бу қадимий қироатхона Люксембург марказий черковининг ёнгинасида жойлашганини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоиздир. Негаки, кўпинча дин бинолари ёнига, илм-фан, таълим-тарбия ўчоқлари бўлмиш Академия ва унинг фундаментал кутубхонаси, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, концерт заллари ва студиялар, техник марказлар жойлашмайди. Аслида улар бир-бирини инкор этмайдику. Билим, тасаввури кенг шахснинг дин ақидаларини ўрганиши ҳамда билим доираси тор [illegible]нинг динга зиён келтириши мумкинлиги ҳақида кўп ўйлардим. Мен шу куни оз бўлсада саволларимга жавоб топгандек бўлдим.

Кутубхонадан чиққан ёшу қари черковга кириб, у ердаги жуда қулай ўриндиқларга ўтиришадида, ҳам мусиқадан, ҳамда черков деворларидаги жозибали нақшинкор рангли суратлардан озуқа олишади. Уларнинг айни пайтда турмуш икир-чикирларидан этак силкиб бир дам фалсафий фикрларга берилганларини кўриб тўғрироғи ҳавасим келди. Люксембургликлар жуда соддадил, билимли, ҳунарли, ўзга мамлакатлар халқларига, уларнинг маданиятига ҳурмат билан қарайдиган халқ.

Мен қўлимдаги камера объективини хоҳлаган жойга қаратаётганимни кўриб олдин табассум билан ҳайрихоҳлик билдиришганини кўриб ўз ишимдан мамнун бўлдим. Аммо аста янграб турган орган мусиқасига маҳлиё бўлиб, камерани четга қўйдим. Кучли ҳаяжон, ўзига хос бир кайфият уйғотадиган улуғвор куйлар, тантанали аккардлар тинчгина оқаётган дарё сингари қуйилиб келган садолар оламида қолганимда залда ўтирганлар мусиқачининг фикри ҳам, маслаги ҳам бирдек туюлди менга. Бундай нафис ранглардан, гўзал мусиқа сеҳридан ҳайратда қолган киши ҳеч қачон адоват, қабоҳат кўчасига кирмаса керак деб ўйладим. Дилимдаги ўйларимни улар нигоҳимданми ёки бўлмаса юзимдаги табассумданми сезиб қолишди шекилли, ёнимга келиб мени гапга тутишди. Дин санъати, ислом маданияти ҳақида узоқ фикрлашдик.

Мен сафарни якунлар эканман, В.Гюго бу юртга меҳр қўйганлигининг сабабларига ўзимча жавоб топгандек бўлдим.

МУҲАММАД АЛ-ФАРҒОНИЙ ГОЛЛАНДИЯДА

Голландияликлар гулни, Рембрант ва Рубенснинг полотноларини, денгизни, озодлик ва ҳурликни севишларини кўпчилик билади. Лекин у ерда ислом динини ўргатадиган Олий ўқув юрти борлигидан ва шу даргоҳда Муҳаммад ал-Фарғонийнинг асарлари бир неча аср муқаддам таржима қилиниб, нашр қилинганлигидан, мазкур китоблар ҳозир ҳам сақланиб келинаётганидан барча хабардормикан?

Голландиянинг табиати гўзал шаҳарларидан бири бўлмиш Лейдендаги машҳур диний олийгоҳда бўлиб ўқиш жараёни, кутубхона фондларини ўрганиб, Ислом дунёси, унинг тарихи, маданияти бўйича изланаётганликларини кўриб, уларнинг Ўзбекистонга бўлган қизиқишлари катта эканидан жуда хурсанд бўлдик. Муҳаммад ал-Фарғоний асарларининг нодир нусхаларини кўрганимизда эса ниҳоятда ҳаяжонланиб, бу университетдаги ҳамкасбларимизга ташаккур айтдик. Китобларни қайта-қайта варақлар эканмиз, араб ёзувида ҳамда лотин тилида чоп этилган бу асарлар неча юз йил давомида Европа олимларига ҳам дарслик, чуқур тадқиқот сифатида хизмат қилиб келаётганидан фахрландик.

Лейден Ислом университети кутубхонасининг мудири, профессор Жон Виткам билан бу асарлар ҳақида суҳбатлашганимизда у бизга шундай деди: "Муҳаммад ал-Фарғонийнинг бир қатор қўлёзма ҳамда китоб шаклидаги асарлари Лейден университетида сақланиб келинаётганини фахр билан айтаман. Мен араб тилида ёзилган икки қўлёзма ҳолдаги учта китоб ҳақида гапиряпман. Улардан биринчиси 1546 йил Парижда лотин тилида, иккинчиси эса 1590 йил Франкфуртда чоп этилган. Бизда шунингдек, ал-Фарғонийнинг араб тилида биринчи марта нашр этилган тадқиқоти ҳам мавжуд. У университетнинг олими Якобус Холнус таҳрири билан чиққан. Битта қўлёзманинг кўчирилган йили қўйилмаган.

Ал-Фарғонийнинг асарларининг кўпроқ лотин тилида чоп этилганига сабаб шуки, бу тил ўша даврда ривожланган. Бу китоблар ал-Фарғоний-нинг обрўси жуда баландлигини, у фақат ислом дунёсидагина эмас, балки Ғарбда ҳам юксак қадрланаётганини кўрсатади. Демак илм-фан ривожида ал-Фарғоний тутган ўрни юксакдир''.

Аҳамият берган бўлсангиз жаноб Виткам ўзбек олимининг асарлари Ғарбий Европада қандай қадрланиши ҳақида ҳамда Лейден университетида авайлаб сақланаётганлиги ҳақида фахр билан сўзлади. Биз юртдошимиз ал-Фарғоний ҳақида сўзларни тинглар эканмиз, қанчалар тўлқинланганимизни билсангиз эди...

Европа бўйлаб саёҳат қилар эканмиз, Антверпендаги П.Рубенс ўз лойиҳаси билан қурдирган уй, ҳамда Брюсселдаги ''кинополис''(кино шаҳарчаси)нинг ибратли ишлари, компьютерлар билан жиҳозланган кутубхоналари, Вольфганг Амадей Моцартнинг "Реквиеминнинг'' черковда ижро этилиши каминага яна ўша унутилмас дақиқаларни эслатиб завқ беради.

Табиийки, биз сафарда ибратли ишларга кўпроқ аҳамиятни қаратиб, улар ҳақида имконият борича ҳикоя қилишга ҳаракат қилдик. Лекин бу қитъада учрайдиган баъзи кўнгилсизликларни тилга олмадик. Чунки турли хотиралар бунга йўл қўймайди.

Ҳамидулла АКБАРОВ,
профессор

(Охири. Аввали ўтган сонда)

ЙЎЛЛАНМА НАҚД

Самарқанд давлат университетида 1981-82 йилларда туғилган ўсмирлар ўртасида ''Камолот кубоги'' учун баскетбол мусобақасининг минтақа ўйинлари бўлди.

IV гуруҳда Қашқадарё, Сурхондарё ва Самарқанд вилоятлар терма жамоалари навбатдаги босқичга берилувчи ягона йўлланма учун баҳс юритдилар.

Қизлар мусобақасида Самарқанд вилояти терма жамоаси қашқадарёлик ва сурхондарёлик дугоналарини мағлубиятга учратиб, биринчи ўринни эгаллади.

Ўғлонлар ўртасида ҳам самарқандликларга тенг келадиган жамоа топилмади. Улар Қашқадарё вакилларини 74:9 ва Сурхондарё терма жамоасини 110:37 ҳисобида мағлубиятга учратиб,гуруҳ ғолиби бўлишди.

Энди самарқандлик ўсмирлар июнь ойида Бухорода бўладиган ''Камолот кубоги'' мусобақасининг финал ўйинларида иштирок этадилар.

УРГУТ туманидаги миллий ҳунармандчилик лицейи спорт саройида ''Камолот кубоги''нинг волейбол тури бўйича IV ҳудудда иштирок этувчи жамоаларнинг ўйинлари бўлиб ўтди. Унда 1981-82 йилларда туғилган ўсмирлардан ташкил топган Самарқанд, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларининг терма жамоалари навбатдаги босқичга берилувчи ягона йўлланма учун кураш олиб бордилар.

Самарқандлик волейболчилар Сурхондарё ва Қашқадарё вакилларини бир хил -- 3:0 ҳисобида енгиб, финал мусобақаларида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

М.АҲМЕДОВ

Шохмот

64 КАТАКДАГИ "ЖАНГ"ЛАР

Пойтахтдаги Республика шохмот-шашка саройида ўсмирлар ўртасида Тошкент шаҳар чемпионати ўз ниҳоясига етди. Швейцарча тизимда ўтказилган мазкур мусобақада 92 нафар йигит-қизлар ''бош қотиришди''.

Муросасиз ва кескин кечган беллашувда 10 нафар ўсмирлар ақлли эканини ''кўрсатиб'', шу йил ноябрь ойида ўтказиладиган Ўзбекистон чемпионатининг саралаш учрашувларида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлдилар.

Умид юлдузлари

ТЎҚҚИЗ ЁШЛИ ЧЕМПИОН

Каратэ -- бу сўзни эшитганимизда ҳар биримизнинг кўз олдимизга жангари фильмларда кўрганимиз каратэ қироли Брюсли, чаққон ва абжир Жике Чан, шунингдек, Чак Норис, Ван Дам каби кино юлдузлари гавдаланади. Умуман олганда, бу спорт тури ҳақида тасаввурсиз кишининг ўзи йўқ.

Ҳозирги пайтда юртимиздаги спорт мажмуаларида каратэ бўйича машғулотлар моҳир устозлар томонидан олиб борилмоқда. Ана шулардан бири Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон каратэ федерациясининг раиси, каратэ бўйича жаҳон чемпиони Нурхон Нафасовдир.

Аммо ҳозир гап, Нурхон ака ҳақида эмас, балки яқин кунларда Киев шаҳрида ўтказиладиган дунёнинг 52 мамлакати вакиллари иштирок этадиган жаҳон чемпионатига тайёрланаётган 9 ёшли (!) шогирди тўғрисида.

Нодир Рўзиқулович Хўжаев, 1989 йил Қарши шаҳрида туғилган. "Яшил белбоғ'' соҳиби. Икки карра (1997-98 й) вилоят чемпиони. Ёшига нисбатдан анча ақлли, шунингдек, бошқа ёш спортчилар каби (9 ёшда) муддатдан илгари паспорт эгаси.

-- Нодиржон, аввалambor сени эришган муваффақиятинг билан табриклайман. Менга айтчи, қачондан бошлаб каратэ билан шуғуллана бошлагансан?

-- Раҳмат, мен 7 ёшимда Қарши шаҳрида Алишер Содиқов мураббийлигида машғулотларни бошлаганман. У ерда бу курашнинг ''Шотакан'' тури бўйича шуғуллана бошладим.

-- Аввал ўзинг қизиққан бўлсанг керак-а ёки ота-онанг етаклаб бордими?

-- Ўз қизиқишим билан бордим. Чунки мен видеодаги каратэ киноларни яхши кўрардим.

-- Нега айнан мана шу спорт турини танладинг? Қашқадарёда кураш ривожланган-ку?

Бизда курашга қизиқиш катта, лекин менга каратэдаги, бошқа спорт турларидан фарқли ўлароқ, учрашувларнинг кучли назорат остида ўтади ва бунинг натижасида жароҳатлар кам бўлади. У ўзига хос чиройли жанг санъатидир.

-- Қайси каратэчиларга ўхшагинг келади? Улар қайси жиҳатлари билан сенга маъқул?

-- Менга устозим Нурхон аканинг зўр техникаси, меҳрибонлиги ёқади ва уларга ўхшагим келади.

-- Ота-онанг, ўртоқларинг сенга қандай муносабатда бўлишяпти?

-- Албатта, ота-онам ҳам, ўртоқларим ҳам менинг муваффақиятларим билан хурсанд. Доим улар менга далда бериб туришибди.

-- Нодиржон, сен ҳам катта спортчилар каби Ўзбекистон шарафини ҳимоя қилиш учун Киевга кетяпсан. Рақибинг билан илк бор учрашганингда ўзингни қандай ҳис этасан? Уларни ўзингдан кучли деб биласанми, ё...?

-- Биласизми, ҳар бир спортчи ўзига ишониши ва рақибидан кўра, ўз-ўзини яхши билиши лозим. Тасаввуримча, бўлғуси рақибларим кучли, лекин мен ҳам бўш келмай, ''анойи'' эмаслигимни уларга кўрсатиб қайтаман. Бунда менга ўзбеклик ғурурим ҳамда ота-онамнинг оқ фотиҳалари ёрдам беради, деб умид қиламан.

-- Келажакда ким бўлишни орзу қиласан?

-- Катта бўлсам жаҳон чемпиони бўлиб, Ўзбекистон довруғини жаҳонга танитиш ниятидаман.

-- Раҳмат, сенга омад тилайман. Украинадан чемпион бўлиб қайтгин.

Ўктам ХОЛИҚОВ суҳбатлашди

Миллионлар ўйини

''ХОРАЗМ'': ПЕШҚАДАМНИ ТЎХТАТДИ

Куни кеча мамлакатимизнинг саккизта шаҳрида олий табақа жамоалари VII миллий чемпионатининг V тур учрашуви ўтказди. Шубҳасиз, Урганчда маҳаллий ''Хоразм''га қарши тўп сурган мавсум пешқадами Наманганнинг ''Навбаҳор'' жамоаси мағлубияти мазкур турнинг кутилмаган натижаси дея қайд этилди.

Албатта, бу йилги ''Хоразм'' жамоасининг таркиби анча кучли. Бунинг устига ўтган турда МХСКни йирик ҳисобда енгандан сўнг, жамоанинг ўз майдонида қандай қилиб бўлса ҳам пешқадамни тўхтатиб қолишга бел боғлаганди. Аммо бу иш албатта осон эмасди. ''Навбаҳор'' мураббийси тажрибали А.Остроушко мазкур учрашувнинг ҳийласини билганидан сўнг жамоанинг энг ''жанговар'' таркибини майдонга туширди: Сайдулло Турсунов, Тоҳир Мадраҳимов, Рашид Ғафуров, Илҳом Шарипов, Элшод Гамбаров, Шуҳрат Раҳмонқулов, хуллас, ҳамма-ҳамма ''юлдузлар''... Бироқ бу ''юлдуз''ларнинг барча саъй-ҳаракатлари, ҳужумлари самарасиз якунланди -- меҳмонлардан юз ўгирган омад мезбонларга кулди. Учрашувнинг 72-дақиқасида ярим ҳимоячи Станислав Моргулиснинг зарбаси Олег Беляков қўриқлаётган дарвоза тўрига бориб тушди. Шундан кейинги навбаҳорчиларнинг ҳамма урунишлариям беҳудага кетди. Бу учрашув мухлисларга «Хиросима-94» даги Ўзбекистон Жанубий Курия миллий терма жамоаларининг ярим финалдаги баҳсларини эслатган бўлса, ажаб эмас...

Навоийнинг ''Зарафшон'' жамоаси ўз майдонида ''Пахтакор'' жамоасига қарши тўп суриб, 0:1 ҳисобида енгилди. 18 дақиқада маҳоратли Азамат Абдураимов киритган ягона тўп меҳмонларга навбатдаги уч очкони келтирди. Бекободда ''Металлург'' ''Косонсой'' жамоасини қабул қилди. Майдон эгаларининг устунлигида ўтган учрашувда дарвозаларга тўртта тўп киритилди. Учрашувнинг 33-дақиқасида Заҳриддин Акбаров киритган тўпга металлургчилар учта жавоб қайтариб, ўз ҳисобларига навбатдаги ғалабани ёзиб қўйдилар.

Чемпионимиз МХСК жамоаси эса (мавсум тугаб бу йилги чемпион аниқлангунча мазкур жамоани чемпионимиз дейишга мажбурмиз), Термиз шаҳрида ''Сурхон'' жамоасига меҳмон бўлди. ''Меҳмон отангдан улуғ'' деган иборани унутган мезбонлар ҳарбийларни нақд 5 та гол билан сийлаб битта ҳам жавоб ололмадилар. Шуни алоҳида қайд этиш керакки, бу учрашувда (60,63,73 - дақиқаларда) муваффақият қозонган Рустам Дўрмонов VII миллий чемпионатнинг илк ''хеттриеги'' бўлди.

Жиззахнинг ''Сўғдиёна'' жамоаси Қарши шаҳрининг ''Насаф'' жамоасини қабул қилиб, 2:1 ҳисобида устун келди. Бухоро шаҳрида маҳаллий ''Бухоро'' жамоасига қарши тўп сурган ''Дўстлик'' вакиллари эса, 3:1 ҳисобида мағлубиятга учради. Қўқонда ''Темирйўлчи'' Тошкентнинг ''Трактор'' жамоасини 2:0 ҳисобида енгган бўлса, ''Нефтчи'' эса Андижонда ''Андижон'' жамоасини худди шу ҳисобда мағлубиятга учратди.

Жадвал бошида 4 жамоанинг бир хил очко билан тургани кейинги турнинг жуда қизиқарли ўтишидан далолат беради. Айниқса, Тошкентда 18 апрель (шанба куни) бўладиган ''Пахтакор''-''Нефтчи'' учрашувига қизиқиш ниҳоятда катта. Мухлислар ҳисобидан ҳам ташқари, сал юқори савияда (мухлислар тили билан айтадаган бўлсак, ''европача'') ўйин кўриш орзусида. Шубҳасиз, шу куни бразилиялик меҳмон У. Да Сильва ва ўзбек футболининг асосий жонкуярларидан бири бўлган Ю.Саркесян услублари тўқнашади ва ана шу учрашув нафақат мазкур икки жамоа учун, балки чемпионатдаги кўп жумбоқларни ечишда ҳам алоҳида аҳамият касб этади. Шундай қилиб,

VI ТУРДА УЧРАШАДИЛАР:

18 апрель
(шанба)
''Пахтакор'' -- ''Нефтчи''
''Дўстлик'' -- ''Сўғдиёна''
''Насаф'' -- ''Бухоро''
''Навбаҳор'' -- ''Сурхон''
''Зарафшон''- ''Металлург''

19 апрель
(якшанба)
''Косонсой'' -- ''Хоразм''
МХСК -- ''Сўғдиёна''

20 апрель
(душанба)
''Трактор'' -- ''Андижон''

V ТУРДАН СЎНГ ЧЕМПИОНАТ ЖАДВАЛИ ҚУЙИДАГИЧА:

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. ''Навбаҳор''	5	4	0	1	10-2	12
2. ''Пахтакор''	5	4	0	1	12-5	12
3. ''Нефтчи''	5	4	0	1	11-4	12
4. ''Бухоро''	5	4	0	1	8-3	12
5. ''Сўғдиёна''	5	3	0	2	6-5	9
6. ''Хоразм''	5	2	2	1	7-4	8
7. ''Насаф''	5	2	2	1	6-4	8
8. ''Дўстлик''	5	2	1	2	5-5	7
9. ''Зарафшон''	5	2	1	2	4-5	7
10. ''Андижон''	5	2	0	3	9-8	6
11. ''Сурхон''	5	2	0	3	8-7	6
12. ''Металлург''	5	2	0	3	6-7	6
13. ''Трактор''	5	2	0	3	3-8	6
14. ''Темирйўлчи''	5	1	0	4	6-15	3
15. ''Косонсой''	5	0	1	4	3-10	1
16 МХСК	5	0	1	4	3-15	1

''ЯНГИЕР''НИНГ ЯНГИ АҲДИ

Биринчи табақа жамоалари ўртасидаги учрашувлар ҳам тобора қизиб бормоқда. Айниқса, олий тақабани кўзлаётган ''Янгиер'', ''Кимёгар'', ''Самарқанд'', ''Истиқлол'' сингари жамоалар майдонга ''ёниб'' тушишмоқда. Зеро, бу йил ''олий''ни кўзлаётган жамоалар 6-7 тани ташкил этади. Демакки, ''биринчи''даги баҳслар ҳам кескин курашлар остида ўтиши аниқ. Ҳозирча уч турда ҳам ''бош эгмаган'' ''Янгиер'' ва ''Кимёгар'' жамоалари 9 тадан очко билан чемпионат жадвалининг бошини банд этишган.

III ТУР НАТИЖАЛАРИ:

1. ''Хива'' -- ''Атласчи'' -- 2:0
2. ''Урганч'' -- ''Тўқимачи'' -- 0:3
3. ''Истиқлол'' -- ''Самарқанд'' -- 0:0
4. ''Лочин'' -- ''Чилонзор'' -- 2:1
5. ''Қизилқум'' -- ''Янгиер'' -- 0:2
6. ''Машъал'' -- ''Гулистон'' -- 3:1
7. ''Шўрчи'' -- ''Цементчи'' -- 3:0
8. ''Шўртан'' -- ''Шаҳрихон'' -- 1:1
9. ''Кимёгар'' -- ''Орол'' -- 5:0
10. ''Роҳат'' -- ''Ситора'' -- 2:1

А.РАИМОВ,
''Туркистон'' мухбири

Бу ажиб дунё

МАРСГА ОДАМ ЧИҚАДИ

Дунёдаги энг машҳур олимлар 2050 йилда ҳаёт қандай бўлиши ҳақида башорат қилмоқдалар. Уларнинг фикрича, ўшанда бу дунёни микроскопик роботлар, бионик таналар, ўйлайдиган машиналар бошқарар экан. Уларнинг фикрича XXI аср ўрталарига келиб, тиббиёт ва бошқа фан соҳалари тубдан ривожланади. Сунъий маҳсулотлар кўпайиб, коинот тадқиқоти кучаяди.

Оксфорд университети профессори, мияшунос олим Сусан Гринфиелднинг айтишича, биз инсоният тарихида илк марта мияни электр қурилмалар билан алмаштириш мумкин бўлган эрага кириб бормоқдамиз. Ҳаётимиз худди ҳозир яратилган фантастик видеофильмларга ўхшаб кетади. Одамлар программалаштирилган кунларда яшашади'' -- дейди у.

''Ёшимиз улғайган сари танамиздаги эскириб қолган бўлакларни (органларни) бионик ускуналар билан алмаштириш мумкин бўлади,'' -- дейди Кембриж университетининг профессори Клин Халефрей, -- кўрмайдиган кўз ўрнида сунъий кўз, эшитмайдиган қулоқ ўрнига сунъий қулоқ, оёқ, қўл ўрнатишга имкон бўлади.

Инсоният ишлаб чиқарган маҳсулотлар, табобат таниб бўлмас даражада ўзгарар экан. Марсга эса биринчи бўлиб сунъий одам, ҳис қилиш ҳусусиятлари мужассамлашган робот чиқармиш.

5000 ЁШЛИ ОДАМ

Биз тилга олаётган Муз одам италиялик олимларнинг тортишувлари туфайли Австриядан Италияга кўчирилди.

Муз одам 1991 йил сентябрь ойида австралиялик альпинистлар томонидан Австрия ва Италия чегаралари оралиғида денгиз сатҳидан 3000 метр баландликдаги тоғдан топилган. Экспертларнинг айтишича, мазкур жасад 5000 ёшга кирган бўлиб, унинг яшаган жойи Италияга қарашли экан.

Ҳозирги кунгача жасад Австрияда сақланаётган эди. Эндиликда у Италиядаги музейлардан бирида. Муз одам учун махсус мослама -- совутгич ўрнатилган.

Бу жасад инсоният тарихидаги энг ноёб ва энг муҳим топилмалардан биридир.

УЛАР ЎҒРИ ЭМАС ЭКАН

200 йил муқаддам оламдан ўтган одамлар суяклари Америка мустақиллигининг асосчиларидан бири Бенямин Франклин яшаган Лондондаги уйдан топилган.

Экспертларнинг тахминича, мурда маҳаллий қабристондан ўғирланган бўлиб, улар устида Франклиннинг яқин дўстлари томонидан тадқиқот ишлари олиб борилган.

Бенямин Франклин уйи ва дўстлари ҳаётини ўрганиш ишлари билан шуғулланувчи Хилейр Дубаркнинг айтишича, америкалик ёш қобилиятли шифокор Уилиям Хьюсон арбоб билан бирга яшаган пайтларда танани препаратлаш бўйича тиббий тажрибалар ўтказган.

Трафалгар майдони ёнида жойлашган Гравен кўчасидаги 36-уйини, яъни биз айтаётган арбобнинг уйини таъмирлаётган ишчилар тасодифан у ердан бош, қовурға ва қўл суякларини топишган.

''Суякларни топган ишчилардан бирининг гапига қараганда, бош суяк чаноқлари тенг иккига ажралиб ётганини кўришган. Бунда жиноий гуруҳларнинг қўли йўқ. Бу қобилиятли жарроҳнинг иши бўлиши керак. Суяклар юзасидан тадқиқот олиб борилмоқда.'' -- дейди Дубарк.

Хьюсон тажрибаларни ертўлада олиб борган. Қолдиқларни эса ўша уйга кўмиб қўйган бўлиши мумкин. Чунки жасад ўғирлаш Англияда оғир жиноят ҳисобланади.

Хориж хабарлари асосида Ойбек МАДИЕВ тайёрлади

Муассис: ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир Абдуқодир НИЁЗОВ

Навбатчи муҳаррир: Абдулазиз РАИМОВ

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97;
хатлар бўлими — 136-54-64;
тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93,
котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси: С.ФАЙЗУЛЛАЕВ ва М.ТОШЕВА

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 011128.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 13.080
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти —21.30
1 2 3 4 5 6